

СТРИЦ МРГУД *и његова* *вова* МИККИЈА

ПАНЕЛИ:

- ПАНЕЛ 1:** ЈАДНИ МАЛИШАНЕ... ТЕБИ ЈЕ ОВАЈ КАПУТ ПОТРЕБНИЈИ НЕГО МЕНИ... УЗМИ ГА!
- ПАНЕЛ 2:** ПОМОДРЕО СИ ОД ЗИМЕ! УЗМИ ОВО! АЛИ ЈА...
- ПАНЕЛ 3:** МНОГО ВАМ ХВАЛА, АЛИ... МИСЛИМ... РЕКОХ ТИ УЗМИ ГА! КАД УЧИНИМ ДОБРО ДЕЛО НЕ ЖЕЛИМ ДА О ТОМЕ РАСПРАВЉАМ!
- ПАНЕЛ 4:** САМО ГА ЗАДРЖИ! НЕ ЖЕЛИМ ДА СЕ СМРЗНЕШ! ДА... ХВАЛА ВАМ... ХОКУ...
- ПАНЕЛ 5:** У СВАКОМ СЛУЧАЈУ... ТОПЛО ЈЕ!
- ПАНЕЛ 6:** МОЖДА ЋУ МОЌИ ДА НАБЕМ ЧИКА МРГУДА АКО... ХЕЈ!
- ПАНЕЛ 7:** ХЕЈ! САВЕЗ УСАМЉЕНИХ КЛУБ И КАНЦЕЛАРИЈА
- ПАНЕЛ 8:** СИРОМАШКО МАЛИ! ДОБРО ДОШЛИ У „САВЕЗ УСАМЉЕНИХ“ ПОПРЕШЛИ СТЕ, ГОСПОЋО! ЈА НИ САМ УСАМЉЕН! ТРАЖИМ САМО НЕКЕ ПРИЈАТЕЉЕ...
- ПАНЕЛ 9:** ХМ! МОЖДА ЈЕ СТРИЦ МРГУД ОВДЕ! ОВО МЕСТО БИ МУ НЕКАКО ОДГОВАРАЛО!
- ПАНЕЛ 10:** НАДАМ СЕ ДА ЋУ ГА НАЂИ! НАПРЕД САМО, МОЈ ЛЕПИ ПРИНЦЕ ИЗ БАЈКЕ!
- ПАНЕЛ 11:** ЧУЈТЕ, ГОСПО... НЕ МИСЛИМ ДА... ДЕ... НЕ БУДИТЕ СТИДЉИВИ!
- ПАНЕЛ 12:** ПУСТИТЕ БРИГЕ ДА... ПУСТИТЕ ВИ МЕНЕ!

У овом броју:

ФАКИРИ
ОБМАЊУУ СВЕТ
„СЛУЧАЈ ЛАЈКЕ“
У РОМАНУ ЖИЛА ВЕРНА
КАКО СУ ОТКРИВАНИ
НЕПОЗНАТИ СВЕТОВИ
ГЛАС ОДАЈЕ ЧОВЕКА
ШАЉАПИН
ЦИНОВСКА СНАГА
НЕВИДЉИВОГ АТОМА
МИКИ, ПАЈА, СВЕТЛАН И
НОВИ СТРИПОВИ: ФЛАШ
ГОРДОН, ВЕВЕРИЦА ПЕРИ,
ТРИ ПОРАЗА ПЛАМЕНЕ
СТРЕЛЕ
И РАЗНЕ ДРУГЕ
ЗАНИМЉИВОСТИ

Како факири обманују свешт

особа на трбушним мишићима.

Сличан је случај и с великим каменом који факир доми тешким чекићем на стомаку медијума у каталептичком стању. И то је сасвим природна појава, слична оној кад се штап положи на ивице две чаше и лаким ударом сломи, док чаше остају читаве. На исти начин може се, сасвим безболно, разбити камен на длану. Бол се не осети, јер мишићи длана и стомака у потпуности апсорбују ударац. Лежање на ексерима, а да притом не дође до крварења нити осећаја бола, може се још лакше објаснити. Ако има 200 ексера, тежина тела се распореди тако да на сваки ексер дође по 350 грама. Ако неко стане факиру на трбух, онда та тежина износи 700 до 800 грама.

Прободање образа и врата иглама или веома оштрим и шиљатим ножевима објашњава се тиме што у оба случаја зашпиљени предмети пролазе кроз свега неколико милиметара коже која садржи врло мали број крвних судова. Многи аматери су извели ову вештину а а нису осетили јачи бол него од обичне инјекције.

Најчешћа подвала факира састоји се у „сахрањивању“ живих људи. Овде могу постојати два начина. У Индији сахрањени тобоже остаје под земљом три до шест месеци, а „сахрана“ се врши на тај начин што се ковчег с непричвршћеним дном поставља изнад подрума неке куће. Чим падне ноћ, факир излази из ковчега, прође кроз подрум и настави да лута по Индији, бавећи се истим послом. Сва његова „вештина“ састоји се у томе да поново легне у ковчег — у који сада улази из супротног правца: кроз подрум — уочи дана кад је лавковерни гледаоци обећао да ће „васкрснути“. У Евро-

пи сахрањивање траје свега неколико часова. У овом случају реч је о простој рачуници, која се састоји у одређивању колико има ваздуха у ковчегу и колико ће он трајати. Затим факир мирно леже у ковчег и дише све док резерве ваздуха не буду при крају. То је, уосталом, тренутак кад почиње откопавање и кад га његови помоћници ваде живог и здравог, на опште дивљење лавковерног света.

„Преношење мисли“ је факирски трик који захтева сарадњу два врло увежбана партнера. Они између себе унапред установе неприметне детаље и изванредно прецизне шифре, помоћу којих синхронизирају један другом мисли. То је, уствари њихов посебан језик који није приступачан гледаоцима. Сличан је случај и са читањем мисли. Зауствљање срца није ништа друго него зауствљање пулса, мада је и ово само трик. Чак и чувени факир као што је био Тахра Беј није успео да докаже пред лекарском комисијом да је у стању да заустави рад свога срца. Подвала се састоји у томе што се једна кугла од каучука или било какав тампон ставља под пазуку и у жељеном тренутку неприметно стегне. Ово свакоме може поћи за руком из првог покушаја.

Један од најнеобичнијих сеанси факиризма одржана је прошле године у Паризу. Егзотично обучени факир проналазио је пред пуном двораном сваки нагубљени или сакривени предмет, па чак и ствар коју било ко из публике замисли. Погађао је сваку карту коју неки гледалац извуче из шпила, или је карту проналазио омак на месту где је неко оставио. Читао је из савијених папирића спуштених у три чаше имена славних људи или разних предмета, ко-

ји су својом руком написали баш они гледаоци који су највише сумњали у његову моћ. Затим је једна жена на табли кредом написала реч коју је насумице нашла у великом „Ларусу“. С дебелим завојем преко очију, факир је пришао жени, ставио јој руку на главу, а затим на другој страни табле кредом написао ту реч, словима истоветног облика као што су била она која је жена исписала. Наравно, дивљењу није било краја.

Утолико је веће било разочарање публике кад је из уста факира сазнала да он није нико други него др Дотел, највећи непријатељ шарлатанства, факиризма и „натприродних чуда“ којима насељају лавковерни људи. Све је било изведено с највећом вештином и личило је на чудо, па ипак — све је било подвала.

Случај Мирна Даја, „човека кога ништа не може повредити“, дуго је задавао муке научницима и снаблевао „локализма“ поборнике натчовечанског и натприродног факиризма. Овај необични Холанданци, аскет и мистик, у више махова је пред најистакнутијим светским научницима пробавао горњи део грудног коша мачем, чији се шиљак појављивао на другој страни. То су били најневероватнији експерименти факиризма који су икад забележени. Професори универзитета из разних земаља дотражили су да се лично увере, а радиографски снимци служили су као доказ да нема никакве подвале. „Неповредиви човек“ победнички је прошао кроз све контрале. Причало се да је његово срце пробушено на стотину места.

Слава и вера у сопствену моћ опили су до те мере Мирна Даја да је и сам почео веровати да је бесмртан. Окупио је око себе чвечице, који су у њега веровали као у

бога, и основао нову религију. Многи закони природе изгледали су угрожени. Затим је све поново дошло на своје место, јер је једног дана „бог“ умро. Умро је сасвим природно, јер је прогутао сувине дугачку иглу, која му је пробушила црева.

Обдукцијом леша утврђено је да су Дајова плућа заиста била прободена више десетина пута, али да му је срце остало нетакнуто. Одмах се почело са сличним експериментима на животињама. Шиљатим предметима прободани су бубрези, плућа, јетра и други органи паса, мачака и оваца, али ниједна од животиња није угинула, нити је озбиљније оболела. Тако је медицина открила моћ самоодбране органа, што је знатно унапредило савремену науку о зарађивању рана. Сад је свима било јасно да Мирна Даја није био натчовек и научници су одахнули. Уствари, он је био човек као и сви други, само што је, из рачуна или из фанатизма, чинио оно што ниједан нормалан човек никад не би урадио из страха да неразумно не изгуби живот или не претрпи тежа органска оштећења.

Један од најпознатијих факирских трикова, који се увек наводи кад се поведе разговор о њиховим натприродним подвизима, јесте „чудо са вожетом“. Баши се уже узне и тако остале, лебдећи у ваздуху; мада није ни закачео, ни везано. Затим се појављује дете-факир, које почне да се пење уз виче. Кад дође до врха, одједном нестане. Многи тврде да ово „чудо“ може да се одигра само у Индији, а ови озбиљнији објашњавају га колективном хипнозом гледалаца. Уствари, то чудо никад нико није видео. Недавно је лист „Тајмс оф Индија“, чине је уреднички желело да направи престану приче о чуду са вожетом, понудило 10.000 рупија (око милион динара) сва ком оном ко изведе овакву ствар. Наравно, нико се није јавио.

Дуго се и хипнозизму придавала натприродна моћ, а хипнозизери су сматрали људима јачим од осталих, који су у стању да наметну своју вољу другима. Данас је хипноза добила своје право место и савремена наука оспорила је било какву магнетску и опсенарску моћ која се крије у очима хипнотизера и помоћу које он приморава жртву да чини оно што јој нареди. Француски психијатар др Бернхист тврди да чак и тешки кистерични болесници и неуропати које је годинама поимао у санаторијуму за нервне болести у Паризу нису могли бити хипнозисани ни успавани кад они сами то нису желели. Ако се жели успех, између хипнотизера и хипнозисаног увек је потребна сагласност о тренутку, начину и сврси хипнозе. По речима једног другог стручњака, др Брајда, код хипнозе је пре у питању аутосугестија хипнозисаног који се успављује или чини ствари које би и у будном стању био способан да чини, него о власти хипнотизера над њим.

КАО ХИПЛИНГОВ МОГЛИ...

Године 1956, у цинглама Северне Индије, једна група ловача приметила је крај неког потока два вучка и с њима неко необично створење с зидском главом. Вучи су побегли, али њихов мање окретни „друг“ био је ухваћен. То чудно створење је уједало, пуштајући неартикулисане гласове, сличне испрекиданом гроктању. Али, сумње није могло бити: било је то дете.

Почивајућег дечака препознали су, по једном очикују на глави, његови рођаци из села Агра. Показало се да је то осмогодишњи Тарасрам, кога је шест година раније уграбио и однео један вучк. Индиски научници и лекари који су прегледали и испитивали Тарасрама сматрају да је то један од најзанимљивијих и потпуно веродостојних случајева детета кога су члци одгајали.

И данас, као и пре више хиљада година, факири обманују лавковеран свет, буде „мртве“ из гробова, тврде да свако људско биће могу да подвргну својој вољи и да гледају кроз непрозирну материју, као и да умиру и васкрсну по сопственој вољи. Постоје и савременији облици ових превара, као што је читање мисли, погађање прошлости и претказивање будућности, којима насељају и многи образовани људи. Ево шта о томе каже индиски научник Рекс Рохини Мохан Чатерге:

— Све је то апсолутна подвала. Приче о чудима „индиских факира“ највише изненађује нас саме, Индусе. Шта све путници разних народности нису написали о нашој земљи и о моћи факира! Наши факири су уствари обични људи, убоги ђаволи који једва зарађују за живот разним жонглерацима и јевтиним подвалама.

А ево шта се о речи „факир“ може прочитати у енциклопедијама: „Факир (арапски: сиромак), име које се у Индији даје просјацима, аскетима разних секта који покушавају да се „посвете“ контемплативном и умирањем под дејством сопствене воље“.

Факири су потпуно иста створења као и остали људи. Појаве које они покушавају да прикажу као натприродне уствари су сасвим обичне лежање на ексерима, каталепсија, пробијање појединих делова тела металним иглама, или је, пак, у питању подвала (живот под земљом неколико недеља или месеци, зауствљање ерчаног рада). Треба ралниковати појаве које се тешко могу објаснити, јер још постоје неистпитане области

Атомске центре у Источној Немачкој

Да би појачала своје резерве у електричној енергији, влада Источне Немачке намеравала је нарочиту комисију са задатком да до 1970 године подизне неколико атомских центара јачине 5.000 мегавата. Засад је у изградњи само једна централа, недалека од Мовленбурга. Још од 1955, у Источној Немачкој постоји установа за научна истраживања на пољу атома, која ће омогућити да 2.000 студената прате предавања из ове области. Иако нема само једна фабрика апарата за нуклеарна истраживања, и то од недавно, у Дрездену, очекује се да ће Источна Немачка убрзо достићи извесне земље које су ову промишлу веш ставиле на коце.

Сјауре кинеске приче

Кинеска књижевност обилује кратким причама и баснама. Многе од њих настале су веома давно, али су одолеле вековима због мудрости и здравог хумора у њима, који су увек вечни. Три приче које доносимо настале су у раздобљу од трећег до првог века пре наше ере.

ГОЛУБ И МАЧКА

Једног дана један голуб срете једну мачку. — Изгледаш нешто ужурбана, — рече јој голуб. — Куда ћеш? — Селим се, — одговори мачка. — Не могу више да живим у овим западним областима. — А због чега то? — запита голуб. — Људи ме не воле, — рече мачка. — Не свиђа им се начин на који певам. — Мени се чини да сеобом нећеш решити своју невољу, — на то ће голуб. — А зашто не? — Па то је јасно к'о бели дан, — одврати јој голуб. — Ако не можеш да промениш свој глас, зајуд ти је сеоба. Људи из источних области такође неће волети да слушају твоју песму.

КОПЉЕ И ШТИТ

Давно, веома давно, живео је у покрајини Чу један човек који је израђивао копља и штитове. — Купите моје штитове, — нудио је он своју робу. — Веома су јаки. Ништа не може да их пробие. Али, он је исто тако хвалио и своја копља, узвикујући: — Моја копља најоштрија су на свету. Толико су оштра да нема тога што она не могу пробити. Једног дана неко га запита: — Ако се послужимо једним од твојих копаља да пробиемо један од твојих штитова, шта онда? Човек из покрајине Чу није могао да нађе одговор на то питање.

УЗАЛУДНО ЧЕКАЊЕ

Давно некад био је један сељак који је имао готово два читава рала земље, тако да је живео сасвим добро. Једног дана, кад је ишао на њиву да оре, угледа он једног зеца који је толико брзо трчао да је ударио у једно дрво и пао мртав.

— Па ово је дивно, — помисли сељак. — До зечева могу да дођем без икаквог рада. Каква лак начин да се заради за живот!

И он остави своје рало и мотику и препусти поља корову. Сваког боговетног дана седео је поред дрвета и чекао да наиђу зечеви и о дрво разбију себи главе.

Чекао је из дана у дан, док су око њега суседи обрали своје њиве и скуљали жетву.

Али, ниједан зец никад више није налетео на дрво.

УГАО ПРИРОДЈАКА

Птица без гласа

У дугоноге роде грао је тавне грабе да она не може да производи никакав глас. За разлику од других птица — од којих неке певају, друге криче,

а треће пиште — рода је потпуно нема. Тај недостатак она надокнађује клепетањем кљудом, што може да даје најразличитије звукове.

Припитомљени ждралови

Познато је да ждралови воде да играју: неколико ждралова окупља се у круг, један или два излазе у средину и, раширивши крила, смећно подику своје дуге ноге.

Али, ако оставимо игру на страну, ждралови су иначе „обилне“ птице. Проучавање припитомљених ждралова показало је да они строго воде рачуна да се тамо где они живе не догађају немате ствари. Ако се петлови туку, ждрал раздваја свађанице продорним, љуцитим гуком, а ако је свађа озбиљнија — удари га свог оштрог кључа. Ако се у двориште за живину појави мајка, и она ће се лоше поводити. Припитомљени ждрал води гуске на пашу, пави на њих, а затим их, као бачиће у реду, враћа кући.

Птица костолом

Птицу брадана, који претставља средину између сивијара и орла, зову у Шпанији „костоломом“. Због чупера перја, који висе под кључом,

воозвоји су ову птицу назвати брадолом. Иако велик — распон његових крила износи више од два метра — брадана има сразмерно слабе ноге и канџе. Због тога не може да зграби и однесе какав крупнији плен, па се задовољава стрелицама и малим животињама. Његова најомљивија храна су кости. Како нема онаге да зграби и однесе какав крупнији плен, па се задовољава стрелицама и малим животињама. Његова најомљивија храна су кости. Како нема онаге да зграби и однесе какав крупнији плен, па се задовољава стрелицама и малим животињама. Његова најомљивија храна су кости.

Када се поведе реч о васиони, онда многе ствари, па и оне које су научници отворили и које су им јасне, личе обичном човеку више на производ маште, него разума. Хиљаде занимљивости могу се наћи у делима научника. Ево једне од њих.

Једна мала звезда налази се крај Сиријуса. То је Сиријус Б. Ову звезду сачињава материја која је толико густа да је 60.000 пута тежа од воде. Да бисте то лакше схватили, узмите чашицу и напуните је живом, па ставите на вагу. Видећете да је чашица живе тежка око три килограма. А ако би се та чашица напунила материјом са звезде Сиријус Б, она би била тежка 12.000 килограма!

То је заиста чудо, али има још већих од њега. Материја једне друге звезде, коју је открио амерички астроном Ван-Манен, пустића је 400.000 пута од воде. Али, ни то није највеће чудо у васиони, јер и од њега има већег. Наиме, отворена је једна звезда чија је просечна густина материје 500 пута већа од густине звезде Сиријус Б. А можда су и ово ситна чуда према онима каквих још има у том загонетном свету што се зове васиона.

Да би нам ово било јасније, поново ћемо се потсетити на оно што смо већ знали али смо заборавили, а то је:

ФЛАШ ГОРДОН ЗАРОБЉЕНИК

ЉУДИ ИЗ СВЕМИРА

БРОД СЕ ВРАЋА У ВАСИОНУ! ЗАРОБИЛИ СУ МЕ! АЛИ, ЗАШТО? И КО?

ЈЕДНА ВРАТА... И ОНА ЗАКЉУЧАНА! ХЕЈ! ОТВОРИТЕ! ДОБРО... ОТЕЛИ СТЕ МЕ... АЛ' САД БАР РЕЦИТЕ ШТА СВЕ ОВО ЗНАЧИ!

КРОЗ ВРАТА, КОЈА СУ ПРОВИДНА С ДРУГЕ СТРАНЕ, ФЛАШОВИ ОТИМАЧИ ПОСМАТРАЈУ.

ЧУДНО! И ТО ЈЕ ТЕРАЛО КОЛА!

ДА... АЛ' СЛУШАЈ КАКО УГЛА... ОНО ЗА ГОВОР УПОТРЕЂАВА УСТА, А НЕ МОЗАК! РЕТКУ ЛОВИЊУ ПРЕТСТАВЉА ОВА ЖИВОТИЊА СА ЗЕМЉЕ!

УЖАС... ОПЕТ ЗАТВОРЕН У ОВОМ БРОДУ... ВОДЕ МЕ НЕКУД У ВАСИОНУ... КО ЗНА КУДА! А ТИ ШТО СУ МЕ УГРАБИЛИ НИ ДА ПОКАЖУ СВОЈА ЛИЦА!

КАПАК СЕ ОТВАРА! ХЕЈ! ВИ ГОРЕ! ДОЗВОЛИТЕ МИ ДА ГОВОРИМ! НЕКУ ВАС УГРИСТИ!

ХМ! БАЦАЈУ МИ НЕШТО!

АЛИ, КАПАК СЕ ОПЕТ ЗАТВОРИО...

ЗА ИМЕ СВЕТА! СИРОВО МЕСО!

ЗАРОбЉЕНИК ЈЕ ПОД СТАЛНОМ ПРИСМОТРОМ...

ЖИВОТИЊА СА ЗЕМЉЕ ОДБИЈА ДА ЈЕДЕ! МОЖДА ЈОШ СИРОВО МЕСО НЕ ОДГОВАРА!

НЕ... СВЕ СУ ОНЕ НЕМИРНЕ У ПОЧЕТКУ!

КАД ЊЕН СПОРИ МОЗГ СХВАТИ ДА ЈОШ ЖИВОТ ЗАВИСИ ОД НАС, ПРИПИТОМИ-ЋЕ СЕ!

КАПЕТА... НЕ! ПЛАНЕТА МЕСМО НА ВИДИКУ! ПРИБЛИЖАВАМО СЕ СВОЈОЈ КУКИ!

И ФЛАШ ЈЕ ОСЕТИО ДА СЕ БРОД СПУШТА...

КАВЕЗ! КАО ДА ЈЕ ИЗ ПОДА ИЗНИКАО! СПРЕМАЈУ МЕ ЗА ИСКРЦАВАЊЕ!

НАСТАВИТЕ СЕ

ПЛАНЕТА МЕСМО. ФЛАША ИСКРЦАВАЈУ...

ОПРЕЗНО! БИЛО БИ ОПАСНО ДА СЕ ТО КЛУПЧЕ БЕСНАЂЕ НА СЛОБОДИ!

...СТРУЧЊАЦИ СУ ГА ПРЕГЛЕДАЛИ...

...ОДЕВЕН ЈЕ... ВОЗИО ЈЕ КОЛА... А ИПАК МУ ЈЕ ЈЕДАН ДЕО МОЗГА НЕРАЗВИЈЕН. ЈЕЗИК МИСЛИ НЕПОЗНАТ! УГЛА КАД ЖЕЛИ ДА ГА РАЗУМЕЈУ! АЛИ, ТО ЈЕ ИПАК ВИША ЖИВОТИЊСКА ВРЕТА, СПОСОБНА ЗА ВЕЛИКЕ ВЕШТИНЕ!

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ЋЕ ДОНЕТИ ЛЕПЕ ПАРЕ!

НА ЈАВНОЈ ДРАЖБИ ФЛАША СУ ПРОДАЛИ...

...ВЕЛИКОМ БАРНОУ ЗА 4000 КУА ДРОСА.

ДОБАР ПАЗАР, БАРНО! АЛИ ЋЕ ТО БИТИ АТРАКЦИЈА!

Сиријус Б КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ и Сиријус

Када се поведе реч о васиони, онда многе ствари, па и оне које су научници отворили и које су им јасне, личе обичном човеку више на производ маште, него разума. Хиљаде занимљивости могу се наћи у делима научника. Ево једне од њих.

Једна мала звезда налази се крај Сиријуса. То је Сиријус Б. Ову звезду сачињава материја која је толико густа да је 60.000 пута тежа од воде. Да бисте то лакше схватили, узмите чашицу и напуните је живом, па ставите на вагу. Видећете да је чашица живе тежка око три килограма. А ако би се та чашица напунила материјом са звезде Сиријус Б, она би била тежка 12.000 килограма!

То је заиста чудо, али има још већих од њега. Материја једне друге звезде, коју је открио амерички астроном Ван-Манен, пустића је 400.000 пута од воде. Али, ни то није највеће чудо у васиони, јер и од њега има већег. Наиме, отворена је једна звезда чија је просечна густина материје 500 пута већа од густине звезде Сиријус Б. А можда су и ово ситна чуда према онима каквих још има у том загонетном свету што се зове васиона.

Да би нам ово било јасније, поново ћемо се потсетити на оно што смо већ знали али смо заборавили, а то је:

Шта је специфична тежина?

Специфична тежина је број који показује колико је пута запремина (волумен) неке материје тежа од исто толике запремине воде. На пример, специфична тежина живе је 13,6, што значи да је, рецимо, један литар живе 13,6 пута тежи од једног литра воде. Као јединица за мерење специфичне тежине, узима се један кубни сантиметар воде на плус 4 Целзијуса степена. Овде ћемо навести специфичне тежине најпознатијих метала:

алуминијум	2,69
цинк	7,14
гвожђе	7,86
бакар	8,933
сребро	10,50
олово	11,34
злато	19,25
латина	21,4

Сиријус је звезда прве величине, а налази се у сазвезђу Великог пса. То је најсјајнија звезда неба. Његова светлост је јасно бела, сразмерно много јача од Сунчеве. Пречник му је двапут већи од Сунчевог. То је звезда богата водоником, на којој влада висока температура. Рачуна се да она износи до 11.200 степени; готово двапут виша температура него на Сунцу. Сиријус је двојна звезда. Његова звезда-сателит мање је сјајна, а изврши свој обилазак око њега за око 49 година. Сиријус је удаљен од Земље 8,5 светлосних година.

За старе Египћане, појављивање Сиријуса било је знак за почетак изливања Нила. За Грке и Римљане оно је означавало почетак летњих врбуина. Године 1884, астроном Бесел изнео мишљење да неправилности у кретању Сиријуса указују на постојање једне непознате звезде-сателита. Касније је Сефорд израчунао положај где се та звезда-сателит може наћи, а 1862 Елвен Кларк заиста ју је открио на предвиђеном месту. То је звезда десете величине, а сврстана је у ред белих пагубастих звезда.

Ripley's ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ!

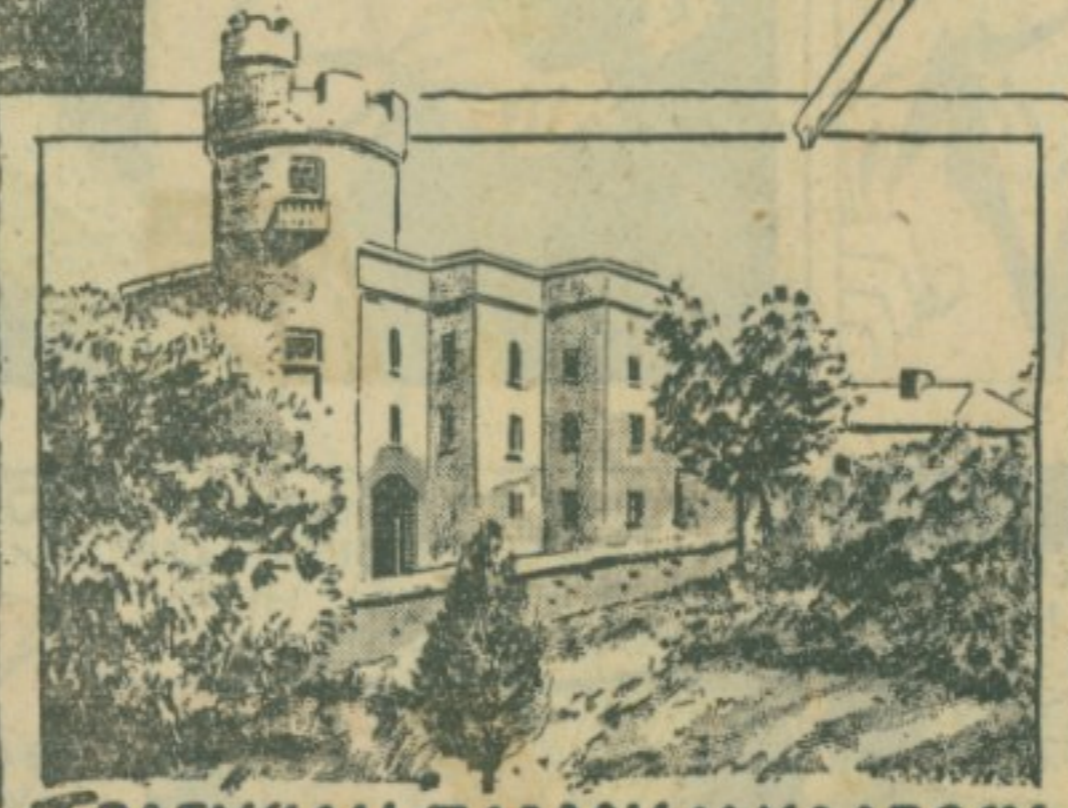

ЈЕДНА ВОДОНИЧНА БОМБА

ИМА ДВОСТРУКО ВЕКУ РАЗОРНУ СНАГУ ОД СВИХ БОМБИ КОЈЕ СУ БАЦИЛЕ ОБЕ ЗАРАБЕНЕ СТРАНЕ У ТОКУ II СВЕТСКОГ РАТА.

ПАРАДАТЗ

КОЈИ ЛИЧИ НА ГЛАВУ КАКВОГ ЧУДОВИШТА ИЗРАСТАО ЈЕ НА ИМАЊУ ВИНСЕНТА МИЈЕНТУСА ИЗ МЕРИКА, У АМЕРИЦИ.

ТРАГИЧАН ЗАМАК У КАЛРОСУ

У ШКОТСКОЈ ЗАМАК КИЛЕРНИ САГРАДИО ЈЕ, 1592, ЗА ЛЕДИ СКОТ ЈЕДАН ГРАЂЕВИНАР КОЈИ ЈЕ, У СВАЗИ ОКО НАГРАДЕ, УБИО И ЊУ И ЊЕНО ДЕТЕ. КАЖЊЕН ЈЕ ТИМЕ ШТО ЈЕ ЖИВ ЗАИДАН У ЗИДОВЕ ГЛАВНЕ КУЛЕ.

ПИТЕР ФИЛИПС НА ЈЕДНОМ ТЕНИСКОМ ТУРНИРУ У КИНГСТОНУ, НА ОСТРВУ ЗАМАЏИ, УМЕСТО ЛОПТУ, УДАРИО ЈЕ ЛАСТУ!

ЈЕДНА СИЈАЛИЦА ВЕК 55 ГОДИНА СВАКЕ НОКИ ГОРИ У СТАЊУ МИЛСЕНТ ХАНТЛИ ИЗ АНДЕРСОНА У ИНДИЈАНИ

ГЛАСНИЦИ СМРТИ

КОЈЕ ЈЕ СЛАЛА МАДАГАСКАРСКА КРАЛИЦА РАНАВАЛОНА I, БИЛИ БИ ПО ИЗВРШЕНОМ ЗАДАТКУ ОТРОВАНИ ИЛИ ЗАДАВЉЕНИ. УБИЈАНИ СУ ЗБОГ ТОГА ШТО СУ ЗНАЛИ ЈЕДНУ ОД КРАЉИЧИНХ ТАЈНИ ПА ИПАК, УВЕК ЈЕ БИЛО ДОБРОВОЉАЦА КОЈИ СУ СМАТРАЛИ ЗА ЧАСТ ДА БУДУ ЊЕНЕ ГЛАСНОШЕ (1628-1641)

Једни мораци илтайи браду, а други не смеју носити бркове

Раније смо писали о чудним законима који владају у неким земљама. Ти законски прописи донети су у давна времена, кад су их по свој прилици, захтевале ондашње прилике, живот и обичаји. Негде су се они и до данас задржали, а негде су потпуно ишчезли. Овде ћемо навести неколико примера из Америке из којих ће се видети како су били необични.

У једној варошници у држави Вашингтон сви мушкарци морају носити браду.

У Лос Анђелосу мушкарци нису смеи носити бркове.

У држави Охајо све мачке које ноћу излазе на улицу морају на репу имати привезану лампицу с црвеном светлошћу.

У Бостону је забрањено свирати на виолини и држати псе који су виши од 30 сантиметара.

У Јужној Каролини забрањено је улазити у цркву с револвером у џепу.

У Калифорнији је забрањено ловити животиње из авиона или аутомобила, сем — китова.

У Вирџинији је забрањено купање у кући. Људи се смеју купати само у дворштима својих домова.

Разнобога и школа

У Калифорнији је, на површини од 35 јутара, основан један нов, необичан град, назван Тинтавич. У овим радњама, банци, сервисним станицама и угоститељским локалима у овом месту радиће само особе од 13 до 19 година. Циљ ове замисли је да се омладини пружи прилика за разнобогу и да се што пре и што боље оспособи за будући позив у животу.

Романи Жила Верна, пуни необуздане маште, били су намењени омладини и преносили су своје младе читаоце у један фантастичан свет снова и чуда. Али, у наше време атомске енергије и вештачких сателита ови романи добили су актуелност, јер мноштво од фантазирања Жила Верна постало је данас стварност. На пример, прва америчка подморница на атомски погон „Наутилус“ носи име по тајанственом подморском броду из једног Жил Верновог романа. Велики визионар будућности прорекао је готово до ситница како ће изгледати и функционисати брод који ће пловити испод морске површине и као гориво употребљавати „кондензоване сунчеве зраке“.

Као што је познато, путовања на Месец и кружења по свемиру у ваздушним бродовима омиљена је тема многих Жил Вернових романа. Мање је познато његово предвиђање да ће се у великој направи која ће кружити космосом налазити и један пас. „Случај Лајке“ са изненађујућом подударношћу описан је у Верновом роману „Путовање са Земље на Месец“. Роман је написан 1868, дакле пре готово 90 година, и некад је много читан. У том роману три авантуриста, Никол, Барбиан и Ардаг, конструишу ваздушни брод којим полазе на пут. Брод је успешно бачен у висину помоћу ракета, али не може да се спусти на Месец, већ стално кружи око њега. На броду се налазе и два пса, Дијана и Сателит, које је Ардаг повео да их „ороди“ с кучицима на Месецу, јер он ве-

„Случај Лајке“ у роману Жила Верна

рује да и тамо постоји животињски свет. Али, долази до неочекиване невоље: ди, три свемирски путника поч-

КАО ДОБРИ ЉУДИ...

У француски град Везине, као и сваке године, ласте су одлетеле с пролећем. Још се нису часпито биле ни одморале од дугог пута, а већ су почеле да граде гнезда. Уз ведар цвркул, вредно су радиле.

Један, свакако млад ластавици пар намерио се на једноспратницу у центру града. Под њеним прозором, у једном удубљењу у зиду, правио је од влажне земље свој нови дом. Хитро су доносили прудвице блата и слагали их брзо, али и невешто. Најкачост, гнездо се два тпува осипало и кућа младог пара никако није могла бити готова.

Онда се догодило нешто што чине један другом само добри људи. Ласте-суседи, које су готово све већ биле саградиле гнезда, приметиле су како се млади, невешти пар мучи. За тили час сјатили се приредетак птица око њих и предано стадо да им помаже. Мати мљунови доносили су прудвице влажне земље и гнездо је брзо расло. За трен ока је било готово и женка се, ова срећна, одмах уселила у њега. Ни људи, добри суседи, не би лепше могли поступити!

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА

Аргентински антарктички институт пренео је вест метеоролошке базе на Јужном Полу да је тамо измерена температура од минус 74 Целзијева степена. То је најнижа температура која је у природи икад регистрована.

ну да размисљају шта да раде с мртвим псом. Са собом нису могли да га носе, већ се реше да га избаце из брода у свемир. То и учине.

Но, то није крај романа. Очекивана поента има тек да дође. Она је у овоме: три путника гледају кроз прозор и на једном примете неки необичан предмет на извесном отстојању од брода, нешто као џак што лебди на истом отстојању.

— Шта је то? — пита Никол Ардана. — Да није нека машина, неко мало лебдеће тело које наш пројектил привлачи својом снагом и које ће нас пратити на путу око Месеца?

— Чудим се само — примети Ардан — како специфична тежина омогућује томе телу, које је очигледно много мање од нашег пројектила, да остане на истој раздаљини и на истом нивоу.

— Слушајте, — упале Барбиан после краћег размисљања — ја не знам какво је то тело, али знам шта га држи на истом отстојању од нашег пројектила.

— Шта?

— То да се ми налазимо у безваздушном простору, а у томе простору сва тела се крећу или падају, што је у овом случају једно исто, подједнаком брзином, без обзира на своју специфичну тежину или величину.

— Па добро, шта је онда то?

— упита поново Ардан.

— То... то је наш утинули пас Сателит.

„И заиста, — додаје Жил Верн на крају — тај безоблични предмет био је Сателитов леш који је лебдео за пројектилом кроз свемир, непомичан и увек на истом растојању.

Спавање и два Земљина пола

Прича се да је у 19 веку велик број људи веровао да је за добро и мирно спавање потребно да се кревет намести тако да глава спавача буде окренута тачно према северу, а ноге према југу. То веровање заснивало се на томе да се магнетска струја креће од Северног према Јужном Полу. Човек ће моћи само онда да спава добро ако та струја прелази преко његовог тела по правој линији. Кажу да је у то веровао и славни писац Дикенс. Кад је једном посетио Америку, он је просто доводио у забуну тамошње хотелјере, јер чим би ушао у собу одмах би извадио компас и тражио да му узглавље кревета буде окренуто према Северном Полу.

Залеђене рибе

Више пута су научници вршили успешно залеђивање риба. Неке врсте остајале би залеђене и по неколико часова без икаквих штетних последица. Рибе имају опривлиже температуру тела која одговара температури воде у којој живе. Познате су неке врсте које живе у топлим водама чија температура достиже и 45 Целзијевих степена. Такве рибе, као и оне које живе у топлим водама, не могу да остану дуго залеђене, али рибе из северних крајева могу да издрже веома дуго и на најниже температуре.

У веку технике

На врху јапанске планине Омина, једна група будистичких калуђера повремено обавља своје религиозне обреде. Манастир је с подножјем планине повезан телефонском линијом, али је калуђерима дозвољено да разговарају само с мушкарцима. Што је још чудније, они не смеју да разговарају чак ни с мушкарцима ако се у њиховој близини налазе жене.

ТРАЖЕЊИ „ТЕРУ АУСТРАЛИС“, ПУНУ СУНЦА И ОГРОМНОГ БОГАТСТВА, КАКО СУ О ЊОЈ ПРИЧЕ КРУЖИЛЕ, ЖАН БАТИСТ ШАРЛ БУВЕ ДЕ ЛОЗИЈЕ ЈЕ 1 ЈАНУАРА 1739 ГОДИНЕ ДОПЛОВИО ДО ПРВОГ ОСТРВА У ПРОСТРАНОМ ЈУЖНОМ ЛЕДНОМ ОКЕАНУ.

КАКО СУ СЕ НЕКАДА ОТКРИВАЛИ НЕПОЗНАТИ СВЕТОВИ

Почетком 17 века, сви истраживачи били су мишљења да се на југу од Тихог и Индијског Океана налази нека земља огромних размера коју су називали „Тера Аустралис“.

Да би се решила тајна тог непознатог континента, који је према причањима морао да скрива огромна златна поља, дијаманте и друга блага, француски краљ Луј XV наредио је Бувеу де Лозијеу да 1738 године организује своју експедицију.

Два брода, „Орао“ и „Марија“, кренули су на пут. Прво су допловили до Бразилије, где су стигли у октобру исте године. У то време у Бразилији се налазио извесан број француских насељеника, који су живели у пријатељству с домороцима.

Буве де Лозије и његови сапутници одморили су се добар месец дана код француских колониста, који су увелико водили трговину са урођеницима, откупљујући од њих сировине у замену за најбезначајније ствари.

У новембру се Буве поново укрцао и кренуо на југоисток. Ускоро је изгубио из вида бразилијанске обале и запловио океанском пучином тражећи „Теру Аустралис“.

Његови морнари, који су више од месец дана уживали све благодети Бразилије, били су уверени да им та непозната земља припрема још већа изненађења. Окупљени око главне катарке за време одмора, они су слушали једног свог другачије причао о тој чудесној земљи:

— Тамо се не зна за хладноћу, ни за кишу, ни за снег, ни за свирепе тропске врућине. Тамо увек влада једна иста клима: блага и умерена — тамо влада вечито пролеће. Дрвеће је увек зелено и пуно воћа. Нема тамо ни дана ни ноћи, јер чим зађе Сунце Месец почне тако јако да сја да је до зоре видно као по дану...

И увече, кад би полегали, морнари су причали један другоме да та непозната земља има више богатства него све земље заједно. Причали су да су њене обале покривене дијамантима и другим драгим камењем. Било је потребно само се сакнути и напуни ти цепове.

Тринаест дана после одласка из Бразилије, морнари су доживели прво разочарање. Уколико су дубље залазили у океан, видели су да уместо да буде лепше и светлије, време је постајало све мрачније.

Ускоро се подигла страховита бура, тако страшна да они, иако су били морнари од заната, никад нису доживели сличну. Само за неколико минута, небо, које је дотле било сиво, постало је црно... Некаква непрозирна магла покривала је цео океан и спречавала да се види на десет коракаји далеко. Да не би изгубили везу међу собом, са бродова су морали непрестано да пуцају топовима.

ОТКРИВАЛИ НЕПОЗНАТИ СВЕТОВИ

планине, између којих су остале неизмерне празнине.

Обе фрегате час су бацане увис на врх каквог великог таласа, час падале вртоглавом брзином у долине између таласа.

Кад је бура била највећа и најжешћа, на океану су се појавиле цинковске водене трубе, које су уједињавале небо и море. Постојала је опасност да оне сваког тренутка увуку обе лађе у страшни ковитлац.

Сва једра била су склопљена. Морнари су се прикучили испод командног моста и у страху ослушкивали како крика дрвена грађа, очекујући кад ће их бацити у море неки цинковски талас.

То је тако трајало неколико часова, али се морнарима чинило као читава вечност. Као орахове љуске, лађе су бацане по мору на све стране. Ветар их је обарао поребарке, а онда би их неки велики талас враћао у првобитни положај. Сад су ишчезавале под налетом таласа, а сад опет избијале на врх водене планине. Ипак су се одојкавале и пловиле побеснелим океаном.

Идућих дана време се једва мало поправило. Било је све хладније, а ураган је дувао без престанка. После великих киша и насилног купања у таласима, који су се преливали преко палуба обе лађе, настала је снежна вејавица.

Људи су се смрзавали до костију. Рукве су им пуцале од хладноће, а ноге биле страшно прозебле. Нико се више није надао да ће икад видети ту толико жуђену „Теру Аустралис“.

Почела је и да их мори глад. Болесници су били све многобројнији. Они здравији стали су да се буне против вође експедиције и да захтевају да се врате натраг, јер „земља у коју илемо сигурно је нека бавоља земља“.

Буве де Лозије имао је много муке да на бродовима одржи дисциплину. Неуморан и непоколебљив, он је настајиво да плови према југу...

Петнаестог децембра 1738, пред неоређеним мопелловима појавиле су се неке велике и беле масе. То су биле прве санте које су пловиле океаном. Хладноћа је све више стезала. Снег је непрекидно падао. Што су ишли даље на југ, ледена маса на океану постајала је све гушћа, отежавајући пловидбу. Ледене санте, које су биле оштре и блистале на својим брдовима, ударале су о бродове и могле су лако да их пробуше.

Ускоро их је лед потпуно зауставио. Дугачким моткама морнари су се борили против леда око бродова, против леда на палуби, на катаркама, на једрима. Затим је долазила

страшна борба с ветром, хладноћом, снегом који је све више вејао...

Првог јануара 1739, они су назад успели да се приближе једном полуострву које је било „везано за некакву земљу, дотле незабележену на картама морепловаца“. Тој непознатој земљи Буве де Лозије дао је своје име. Лед на њеним обалама био је тако дебео и тако висок да им се ниједна

лађа није могла приближити. Неколико дана пловио је Буве око тих ледених обала и у неколико махова могао је та спази у даљини неку земљу, стене и планине, које су местимично биле зелене. Он је веровао да је дошао до краја — до Јужног Пола.

Како је време било стално рђаво и пошто је много морнара оболело од скорбута. Буве де Лозије морао је да се одрекне даљег испитивања земље коју је открио. Запловио је у правцу Бразилије, до које је стигао, пошто је пре тога прешао око 1500 морских миља по једном дотад непознатом леду океана, пробијајући се у току 70 дана кроз страховиту бурву, тучен градом, снегом, леденом кишом, између опасних ледених брегова који су сваког тренутка могли да смрве његова два бродића.

Поморци-истраживачи, сазнавши за ово путовање, веровали су да та ледена земља ипак одваја својим неприступачним обалама „Теру Аустралис“, коју је де Лозије узалуд тражио. То веровање одужало се све до 1773 године, кад је велики енглески истраживач капетан Џејмс Кук опловио око земље коју је Буве открио и уочио на слободно мору на 70 морских миља јужно од ње.

Идуће, 1774 године капетан Кук вратио се у ове крајеве и запловио кроз ледени антарктички океан. Мада га је прокрстарио у разним правцима, није није било ни трага од неке нове земље у којој влада вечито пролеће.

Ето, такве су невоље сналазиле прве морепловце на морима око Јужног Пола. Тамо се данас налазе многе научне експедиције које проучавају ову земљу леда. Оне су опремљене најмодернијим техничким средствима, тако да могу одолети свим страхотама које владају у овој леденој области.

Између лављих шапа

Један од најпоучнијих догађаја из живота животиња, који показује да међу њима не господаре само сурови закони борбе за опстанак, одиграо се пре неколико година у једној великој париској менаџерији. У кавез велике лавице из Сахаре случајно је упало бело псетање. Оно је отскакувало у један угао, где се шћућурило, дрхтећи целим телом.

Посетиоци су, стегнута срца, очекивали шта ће се догодити. Ево, страшна звер је устала и лењим кораком упутила се према јалном кучицу, које је одмах почело да пушта очајничке крике, гледајући звер преклињућим погледом. Лавица му се сасвим приближила, ољушила га неколико пута... а затим се мирно вратила на старо место и поново легла.

— Није гладна. — помисли су гледаоци са олакшањем. — Али, шта ће се догодити касније?...

Завста се догодило нешто, али не оно од чега су гледаоци стрепели. У одређено време чувар је дошао и башио у кавез велики говеђи бут. Пошто је утолила прву глад, лавица је откинула повећи комад меса и ставила га пред псетање, које сад више није

дрхтало од страха, али се ипак није усуђивало да дотакне понуђено јело.

Већ после неколико дана, бело псетање је јело заједно с лавицом, а после две недеље толико се избезобразило да је пре лавице кидисало на бачено месо и откидало за себе боље залогаше.

На опште задовољство посетилаца, нарочито деце, љубав лавице према белом псетању расла је из дана у дан. А кад је дошла јесен, мада је уловила прву глад, лавица је откинула повећи комад меса и ставила га пред псетање, које сад више није

ПЕНКАЛО КОЈЕ ЧИТА

Мађарски научник Ласло Зеленка, са Физичког института Техничког универзитета у Будимпешти, израдио је потпуно нов тип машине помоћу које слепи могу да читају обична штампана текстове. То је апарат сличан пенкалу, са „оком“ које се превлачи по тексту. „Пенкало“ је везано гајтаном за малу кртицу на чијој се горњој површини налази удубљени квадрат величине поштанске марке. Превлачећи „пенкало“ по тексту, слепи читач уствари репродукује на квадратну кртицу облике слова или знакова преко којих „око“ пређе, и то тако да их под прстима може осетити. Машина ради на принципу сличном телевизији.

ТРИ ПОРАЗА

ДАМШЕНШЕ СТЕЗЕ

ПРЕМА ДРЕВНОМ ОБИЧАЈУ, ЛОВЦИ ИНДИЈАНСКОГ ПЛЕМЕНА ВРАНА ИЗНОСЕ СВОЈА ЈУНАЧКА ДЕЛА...

СТАЈАО САМ САМ ПРЕМА ЗАХУКТАЛОМ БЕЛОМ БУФАЛУ...

„ЗАТЕРАО САМ ЈУК...“ САМО НЕОШТЕЋЕНО КРЗНО БЕЛОГ БУФАЛА МОЖЕ ДА СЕ УПОТРЕБИ У СВЕЧАНИМ ИГРАМА! АКО ПРВА СТРЕЛА НЕ ПОГОДИ, ЗА ДРУГУ НЕЋУ ИМАТИ ВРЕМЕНА!

„ХРАБРО САМ ОСТАО НА МЕСТУ, НИШАНЕЊИ У КАЗОСЕТЉИВИЈЕ МЕСТО ЖИВОТИЊЕ! ТАДА...“ МОЈА СТРЕЛА ПОГОДИЛА ЈЕ ЦИЈО!

ЗАСЛУЖИО СИ ДА НА ИГРАМА НОСИШ КРЗНО БЕЛОГ БУФАЛА, ЦРВЕНИ БУВЕ... СЕМ АКО НЕКО НЕ ДОКАЖЕ ДА ЈЕ ИЗВРШИО ВЕЉА ДЕЛА!

ИЗНЕНАДА, ЈЕДАН МЛАД РАТНИК СКОЧИО ЈЕ... ЛЕТЕКЕ КОПЉЕ... МЛАДИ БРАТ ЦРВЕНОГ ВУКА!

ЊЕГОВ ЖИВОТ ПРОТИЧЕ У СЕНЦИ ЈУНАЧКИХ ДЕЛА ВЕЛИКОГ ЦРВЕНОГ ВУКА!

ЗВОНКИМ ГЛАСОМ ЛЕТЕКЕ КОПЉЕ СТАЈЕ ДА ИЗНОСИ СВОЈЕ ПОДВИГЕ... ТРИ ПУТА САМ СЕ НАДМЕТАО СА СЛАВНИМ РАТНИКОМ ПЛАМЕНИМ СТРЕЛОМ И ТРИ ПУТА САМ ГА ПОБЕДИО!

„ПРВУ ПОБЕДУ ОДНЕО САМ У ТРЦИ КАНОИМА...“ ПРОШАО САМ КРОЗ ЦИЈО ИСПРЕД ТЕБЕ, ПЛАМЕНИ СТРЕЛО!

НАСТАВИТЕ СЕ

Глас одаје човека

Можда је тешко поверовати да глас може да ода године старости човека, висину, гојавност, неке карактерне особине, темперамент. Ипак је то у великом броју случајева тачно, па чак и више од тога: глас веома често може да ода и професију. Психолошки институт Бечког универзитета извео је недавно занимљив опит који то доказује.

Девет особа оба пола, равних година и занимања, говорило је у одређено време преко радија. Пре тога слушаоцима је био раздвојен један упитник с молбом да саслушају „емисију деветоро непознатих“ и да затим, према њиховим гласовима, испуне у упитнику рубрике с питањима: колико сваки од говорника има година, како изгледа, каква је карактера и шта је по занимању. Испуњени упитник требало је послати радно-отменицима.

„Деветоро непознатих“ били су: дактилографкиња од 27 година, професор универзитета од 48 година, гостиничар од 53, министар од 58, учитељ од 89, математичар од 46, таксишофер од 30, гимназијалац од 12 и гимназијалка од 14 година.

Две хиљаде седам стотина слушаоца послало је испуњене упитнике, на којима је нађен запањујуће велик број тачних одговора. Преко 50 одсто слушаоца навело је да је дактилографкиња 26 или 27, а учитељу 38 или 39 година, док је већина погрешила највише за две године при оцењивању старости гимназијалца. Оцена је, међутим, била мање тачна за оне говорнике који су били старији од 45 година. Из тога

је изведен закључак да се по гласу лакше и тачније оцењују године жена и мушкараца до четрдесете. Дошние, глас као да се подмлађује.

Што се тиче карактерних особина и спољашности, утврђено је да је 50 одсто одговора веома тачно, сем за таксишофера и гимназијалце. Слушаоци су готово потпуно описали карактере непознатих говорника, а још тачније навели њихова занимања. Највише се у том погледу грешило код дактилографкиње. Преко 90 одсто одговора наводило је све остало сем њеног правог занимања,

али је већина погодила њене године и карактерне особине.

Известан број одговора послати су и слепи слушаоци. Занимљиво је да су они у свему били тачнији од осталих. То је прилично лако разумети, јер је познато да се слепима нарочито изострава слух.

Сличан опит извршен је и на Харвардском универзитету у САД, где се такође показало колико глас може да ода из-

глед и особине појединих личности. Слушаоци су имали да погоде да ли су неваљаливи говорници несталног расположења, нервозни, уздржљиви или ведри. Преко 90 одсто одговора било је потпуно тачно. Кад су непознати, уместо преко микрофона, говорили скривени иза једне завесе, број тачних одговора повећао се за још 7 одсто. То, између осталог, показује да се преко радија човечји глас у извесној мери деформише.

Научно још није доказано како и у којој мери глас може одасти мисли човека, али су опити показали да се по гласу често може погодити да ли човек говори истину. На америчком универзитету Депоу студенти су имали да погоде да ли

су најопаки мисли скривених иза завесе истините или лажне, а оне су гласиле: „Имам зелену кравату“, „Зовем се Фред“, „За доручак сам јео шунку с јанима“, и слично. У великој већини студенти су тачно одвојили истину од лажне, али су девојке дале већи број тачних одговора него младићи.

Посебним опитом утврђено је да глас при лажи много мање одaje жене него мушкараце.

Неки психолози тврде да у већини случајева глас може да пружи многе податке о особинама човека, које се иначе добијају готово искључиво психолошким, На пример, непријатан глас најчешће одaje особу наклонену нервози, пријатан — помирљивог човека, мотон глас и говор — нестабилне људе, итд.

Дакле, ако човек свесно може мизог штотшта да привурије гласом, глас га, с друге стране, може одасти и против његове воље.

УСРЕД ЛЕТА У ЗИМСКИМ КАПУТИМА

Кошава... хладноћа... Докле... Чекај... Тек је почело...

Ето, такви и слични разговори могу се чути кад кошава почне да дува, а она, кад је у пуној снази, тера све што најбоље пред собом и „мрзне“ срж у костима.

Али, кошава је мала „зима“ према зиммама какве су доживели људи кроз историју, о чему налазимо помена у рукописима из давних времена. О томе смо писали, али не све, јер зима има дугу и драматично-трагичну историју. Ево неколико детаља са страница те „ледене историје“.

Веровали или не, али је забележено да у Америци 1816 године није уопште било лета.

— До државе Охајо и до реке Потомак, у току целе године свуда је било снега и мрза. У Њујорку и у држави Вирџинији лед је владао све до 16 маја. Кад је наступило пролеће, сељаци су обављали пољске радове обучени у зимске капуте, на рукама су имали топле рукавице, а на глави шубаре.

Јун је летњи месец, а ето, баш у јуну у Новој Енглеској владала је зима, тако јака да је мраз стекао кости, а земљу је покривао снег висок 15 сантиметара. На све стране чуле су се јадиковке. Млади јагањци су гинули, а хиљаде птица завејала је међана и оне никад више нису размахнуле крилима. О поврљу да се и не говори; зима му је траг замела и до темеља све уништила.

Али, страшна зима те године није само ту владала; појавила се и на другим местима, па и о томе се говори у старим споменицима.

— Снег је вејао на све стране, а у Пенсилваније његове наслагае биле су високе око 12 сантиметара. То је било 23 јуна. Док је тамо падао снег, становници Масачусетса, подносили су страшну жегу, која је трајала три дана. Хроничар је забележио и то да су жители Нове Енглеске 4 јула морали поново да обуку зимске капуте. У августу је мраз у тој земљи потпуно уништио жетву. У септембру је било неколико лехих даља, а затим је брзо као вихор наступила зима.

Овде прича о тој страшној зими не престаје, јер су њени корени били дубоки и није могла лако да се заборави. О томе стоји записано:

— Ово је проклета година и људе је стигла „казна божја“.

Ево још једног записа:

— У Шведској су се људи молили богу да лето буде доволно топло, да би жетву спасли...

На све стране чула су се питања шта је томе узрок, али одговора није било. Многи су говорили да је та зима последица сунчаних пега, а неки су сматрали да је она последица неких других нередовних појава у природи. Шта је био прави узрок, није забележено, јер се тада ово, можда није ни знало, али патње које су људи поднели због зиме остале су забележене.

И због тога се људи туже

Често се код нас у дневним листовима може наћи тврђење како „наш свет воли да се суди“, да тужи своје суседе за сваку ситницу, коју би и без суда, а уз мало добре воље, могли сами да реше. Међутим, људи који се често с бесмисленим тужбама обраћају суду има у свим земљама на свету. Ево неколико примера:

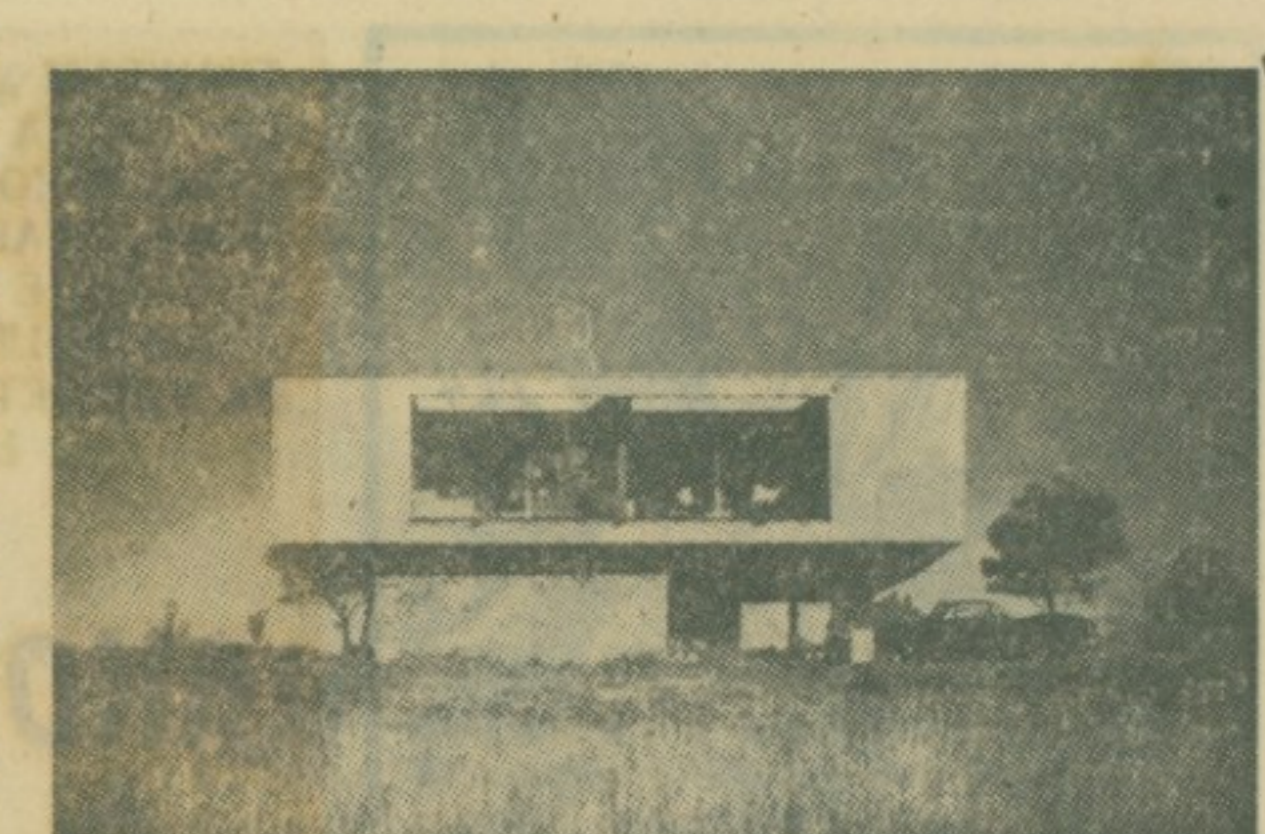
○ У Немачкој је један пацијент тужио суду хирурга због тога што му није вратио његову — ампутирану ногу.

○ У америчкој савезној држави Масачусетсу, неки фармер коме су се једног дана коњи отели и побегли тужио је свог суседа тврдећи да му је он поплашио коње својим громогласним кијањем.

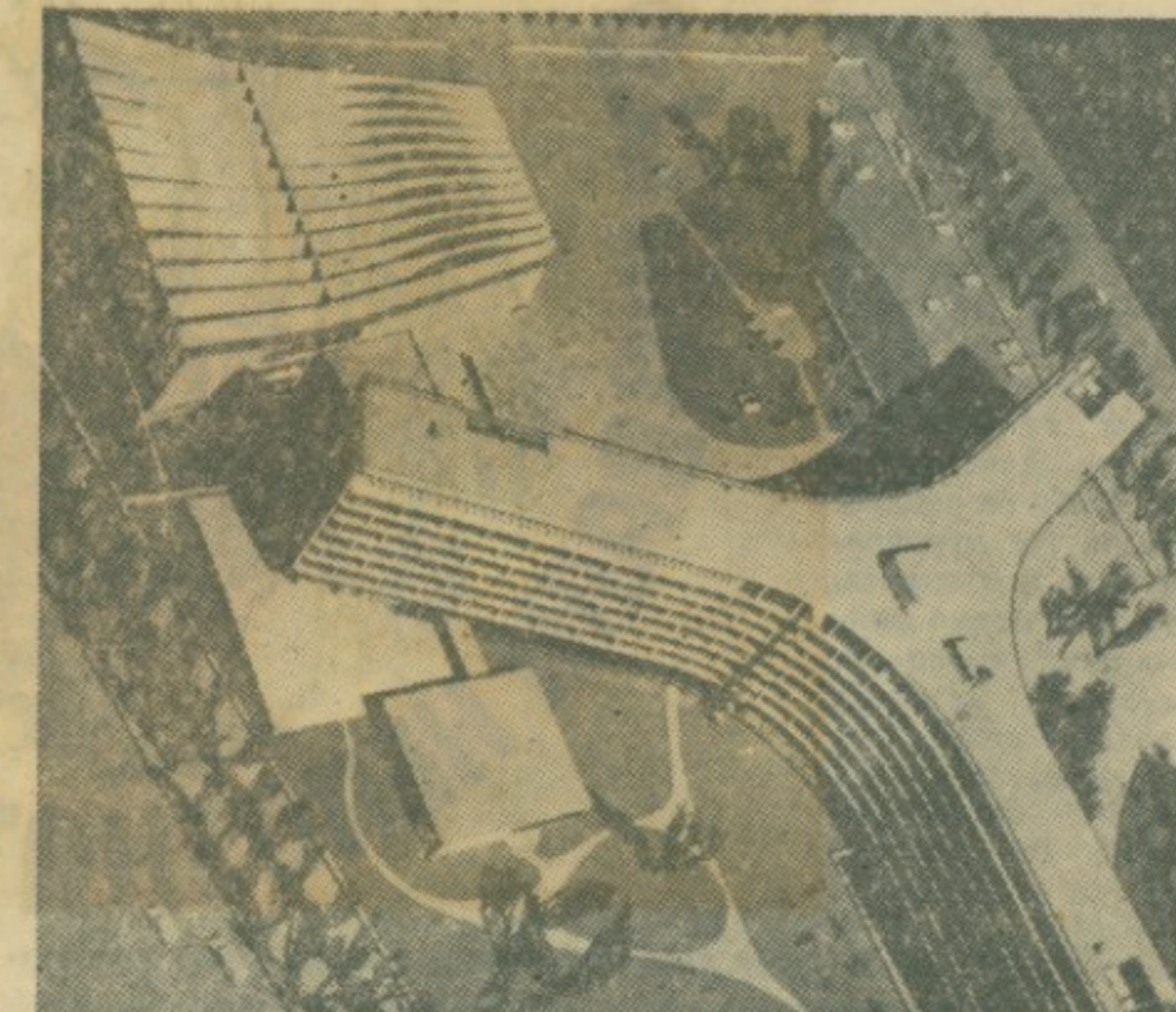
○ У Француској је једна мајка поднела тужбу против учитеља због тога што је њеном малом сину рекао да не постоји Божји-бата.

○ У Мичигену је нека двадесетогодишња девојка тужила управу једне рафинерије за нафту, тврдећи да се из њених радионица шири мирис од кога њена коса стоји увек — накрштена.

○ У Енглеској је једна „госпођица у годинама“ тужила

ВОЛФСОНОВА КУПА У МИЛВРУКУ, САД (1880) **МАРСЕЛ БРОЈЕР** МАКЕТА СЕДИШТА УНЕСКО-а У ПАРИЗУ (1883)

„Узор више није масивна пирамида, већ Ајфелова кула — витка, грациозна конструкција која слободно стреми према висинама, једва додирујући тле“. То је једно од основних и радо понављаних начела познатог немачког архитекте Марсела Бројера.

Као осамнаестогодишњи младић, дошао је Бројер чувеном Гропијусу у Вајмар. Било је то 1920 године. Већ после четири године, он је постао руководилац одељења за пројектовање намештаја. Није прошла ни година дана а Бројер је дао оно што се у историји модерног унутрашњег уређаја сматра једним од најзначајнијих прилога: лак намештај од шупљег челика.

Своје смеле и напредне идеје Бројер је могао да оствари, заправо да почне да остварује, тек после Другог светског рата. Данас се грађевине које је он пројектовао налазе широм света.

БАЈАРСКА ДЕЛА ПРИРОДЕ

Природа је у кршу извајала чудесне облике, али за њима ништа не доостају они који се налазе у пределу камена гнајса између Прилепа и Кајмакчалана. Народ им је дао разна, понекад неразумљива имена, доводећи их често у везу с јунацима из својих песама. Међу најлепше спада ова на слици, коме је народ дао име — Светац.

другу „госпођицу у годинама“, своју сусетку, због тога што је „дозволила да пужевци из њене баште прођу кроз живу ограду у моју башту и да једу моје георгине“.

○ У Пенсилванији је сопственик једне пиваре тужио

шака што му је налетео на кола и улубио браник на њима.

○ У Луизијани, нека удовица тужила је погребно предузеће тражећи отштету „за ужас и потрес“ који је претрпела кад су коњи који су вукали кола с ковчегом њеног мужа стајали пред једном — крчком.

Телефон који памти Бројере

На изложби коју је у Лондону приредило британско Министарство пошта приказан је необичан телефонски апарат. Он памти број који сте тражили али везу нисте добили јер је линија била заузета. Чим линија постане слободна, апарат сам звони и везује вас с траженим бројем. Ова ће новина ускоро бити примењена и у редовном телефонском саобраћају, захваљујући телефонским централама које ће функционисати по електронском систему (систему робота), уместо по досадашњем електромагнетном систему. Пробе вршене с једном малом електронском централом у Лондону дале су одличне резултате.

○ У Кентауни, један аутомобилиста тужио је неког пе-

скоро за годину дана. Досадило ми је више да путујем. Хоћу за неко време да починем... А онда, жељан сам својих. Имам у Паризу ћерчицу коју волим више него ништа на свету. Тешко ми је овако.

Шаљапин отац

О својој породици Шаљапин прича врло радо и исцрпно, а уз то изванредно занимљиво:

— Породица ми је разбацана по свету... Два сина су ми у Паризу, Трећи, усвојиче, у Америци. Моја ќер Лидија је у Француској, а Ирина у Москви. Један је у Енглеској, Имам и једног сина који је сликар. Недавно је радио мој портрет. У њега много верујем. Зове се Борис...

Како воз трушка, а Шаљапин дуго још говори о својој деци, то се не може разабрати да ли понавља разне приче о истима или о другима, тако да је скоро немогућно, на брзину, ухватити тачан рачун чланова породице Фјодора Ивановича. Вечити путник, љубимац свих позоришних дворана света у којима се појавио, Шаљапин је необично фини психолог. Он

зуме чини један несумњив митос. Али, ја сам то донекле уредно, издајући нарочите књижице с текстовима које пејам. Тако за време мојих концерата публика има пред очима речи које иначе не би разумела. То ми је знатно помогло, а и публика је задовољна.

После концерта у Београду, Шаљапин одлази у Загреб, затим у Варшаву, Ригу, Стокхолм, Осло, Праг и Париз, где концертира, као и сваке године, 31 маја. Половином јуна, из Бенове полази за Буенос Аирес, где гостује у великом позоришту које је радио пре двадесет година на најсвечанији начин отворио баш он.

У возу Шаљапин пева

Док воз пролази поред карловачких винограда, Шаљапин се окренуо према реци и узвикнуо:

— Шта, Дунав?

Затим је, тихо за његов глас, али громко да се целим вагоном заорало, запевао: „Еј, Дунаве... мој Дунав!“

Кад је чуо да је у једном

пази на први поглед жути брилијант међу белима...

Нова руска уметност

Шаљапин пристаје да говори о новоме у руској уметности уопште. Мало помало, загрева се и не скрива своју мисао:

— Треба примити добро све оно што иде са животом, уз живот. Кад се облици живота мењају, мењају се зацело и облици уметности. Тежиште питања је да уметност буде на висини. А то није увек лако.

О тон-филму Шаљапин има одређено гледиште:

— Предлагали су ми с многих страна да играм на филму. Али, то није просто. Да ли ћу да примим или не. Само ти који ми предлажу не знају тачно шта хоће. А ја не могу да идем у неизвесност. Истина, ништа ми не би шкодило да им узмем паре, али тешко могу да пристанем да им продам душу. Што се тиче тврђења да тон-филм представља конкуренцију опери, то је неозбиљно. Ја мислим да је филм уопште дивна ствар за широке масе народне, али мислим исто тако да се никакав, ни најса-

жисера да дају нешто ново, једном речју да оправдају своје постојање као режисера. И ту је опет све релативно. Треба створити утисак са 20 људи на сцени да имате пред собом 2.000. У томе лежи заслуга режисера. А ако он изведе 2.000 људи, ту нема више никакве његове заслуге. Тако исто, неумољивом логиком, глумца на сцени не мора да умре. Он треба да створи утисак да је умро. У томе је уметност. Ако по позорицима почну да умиру глумци, то је, богами, зло... За бога милости, ако глумци треба да игра човека кога боли стомак то не значи да треба да седне на ћуп... Глумца је на сцени да подражава, а не да истински ради оно што му намеће улога. Ја знам случајеве кад су глумци у наступу лудила стварно убијали. И налазим да те људе треба обесити, јер не знају како ваља обманути публику, створити код ње утисак нечега што уствари није.

О том занимљивом питању Шаљапин говори дуго, одређено, непопустљив у својем гледишту.

Београд кличе Шаљапину

На једној станици недалеко од Београда, група мештана изишла је да поздраве Шаљапина. Кад је воз одјурio доле, славни певач хвалио се својим познавањем српског језика.

Занимљиво је да Шаљапин необично држи до своје „линије“. Зато ни у ком облику не узима шећер. Служи се само сахарином, јер се од шећера гоји.

Кад се на прозору спаваћих кола, пошто је воз ушао на перон железничке станице београдске, појавио Шаљапин, неколико стотина људи сакупљених само због њега стало је да кличе дуго: Живео!

ШАЉАПИН

Популарност Фјодора Ивановича Шаљапина (1878 до 1938), генијалног руског певача, почиње од 1896 године, кад је из Маринског позоришта у Петрограду прешао у Москву, у оперу С. Мамонтова. Касније наступа у Болшој театру, у гостује и у иностранству, где је од 1921 стално живео. Најплоднији период његовог уметничког рада обухвата крај XIX и првих 20 година XX века. Захваљујући сјајном драмском таленту и власу коме по лепоти и снази није било равног, Шаљапин је створио низ непревазиђених музичко-сценских ликова (партије у операма Глинке, Мусорског, Римског-Корсакова, Гуноа), исписујући тиме нову страницу у историји опере.

вршенији апарат не може сравњивати са човечјом машином.

О масама на сцени

Још једно крупно питање данашњице и будућности позоришта, питање извођења маса на сцену, Шаљапин решава категорички:

— На позорици то није могућно. У филму — да. Та појава представља настојање ре-

се брине за своју публику, олакшава јој да га што боље схвати:

— За мене је доста тешко, јер педесет отсто мога стварања састоји се у речима. То пред публиком која ме не ра-

чланку стављен у ред руских великана Толстоја и Достојевског, Шаљапин се стао искрено бранити:

— Не, не, господо, није то моје место... То су истински великани... Дobar јувелир за-

Анегдоте о Шаљапину

ДОКАЗАО ДА ЈЕ ОН — ОН

Пође једном Шаљапин аутомобилом из Париза за Женеву. Тек кад је био на граници примети да је заборавио да понесе пасош. Но, имао је среће — пустили су га да прође и без пасоша. Међутим, на повратку га је чекало непријатно изненађење: француски гранични службеник никако није хтео да га пусти у Француску. Наравно, чуо је и он за славног певача, али ко му гарантује да је овај путник без пасоша — Шаљапин! Зато нека остане дан-два у затвору док из Париза не стигну тражене информације.

Али, и Шаљапин је био упоран, стално понављајући своје име. Најзад ће службеник рећи:

— Дакле, ви тврдите да сте онај што са плоча пева Песму лађара с Волге?

— Да, ја сам!

— То ћемо видети. Отпеваћете ми ту песму, а ја ћу онда пресудити је ли то истина или није.

Шаљапин није имао куд и стао је да пева, како ваљда никад у животу није певао. Јер, од тога је зависило хоће ли два, а можда и три дана отседети у алкаси.

Кад је песма била завршена, службеник рече вртећи главом:

— Па... није рђаво. Може бити да сте стварио тај Шаљапин. Прозаците!

ПАО ИЗ ПЕВАЊА

У младости Горки је друговао са Шаљапином, који је такође, пре него што је постао славан, променио безброј занимања. Једном се два пријатеља јавише да певају као хористи у некој оперети, не би ли на тај начин штогод зарадили. После одржане аудиције, Горки је, захваљујући свом прекрасном тенору, био примљен, али је Шаљапин одбијен. „Нема дара за певање!“ — гласила је „стручна“ оцена управника позоришта.

ШАЉАПИН И КОМПОЗИТОР СЛАВЕНСКИ

У „Политици“ од 12 априла 1930 године забележена је једна крупна посета Београду: долазак генијалног певача Фјодора Ивановича Шаљапина. Овде ћемо у изводу донети шта је о томе „Политика“ писала:

Синоћним пештанским брзим возом у Београд је допутовао Фјодор Иванович Шаљапин. За његов долазак одлавно се знало, али се тек јуче могло поуздано рећи да ће Шаљапин заиста овога пута певати и пред нашом публиком. Глас о његовом доласку зачас се проносе целим Београдом. И не само Београдом. На путу од Суботице за Београд, на неколико места групе људи излазиле су да поздраве Шаљапина.

У возу за Београд

Из вагон-ресторана Фјодор Иванович Шаљапин отпоздрављао их је, махао руком, клањао се, усрдно дирнут толиком пажњом.

До Новог Сада, сем своје супруге Марије Валентинове и пратиоца на клавиру Базилевског, није имао другог друштва. Али, од Новог Сада ствар се изменила. У његов купе дошла је једна група Београђана, новинара и чланова Народног позоришта.

У тесном одељењу спаваћих кола неугодно је, вруће. Шаљапин прихвата предлог да се пређе у вагон-ресторан. Прихвата га врло радо.

— Разуме се, господо, тим пре што нам не би шкодило да нешто попијемо. Ја сам овде домаћин... Морам да се побринем за своје госте...

Кад је устао да пређе из вагона у вагон, Шаљапинова појава у први мах мора да изненади. Висок, виши него обичан човек, крупан, крупнији од крупнијих, али без и трага трубуха, развијених груди, Шаљапин личи на горостаса из какве гарде првих руских царева.

Рић толико да се тешко може разабрати седина његове косе, оштра погледа, повијених, густих обрва, кукаста носа, глава Фјодора Ивановича Шаљапина потсећа на ликове које су гам старе кујунице оставиле урежане у сребро, злато и тучане медаље.

Добродушни горостас

Како лажна репутација може да начини од најбољег човека баука! Зар он груб? Зар Шаљапин непредусретљив? Шаљапин је Рус од главе до пете. Рус по плаветниту свога словенскога погледа, по дружељубљу које се с првога тренутка испољи доброћудним сагибањем његових диновских рамена, по гласу који, поред тога што је освојио цео свет, по сто пута успева да освоји своје сабеседнике, да буде топао, присан, увек некако човечан и добар.

Без увода, без усилјавања, ушао је у разговор као да се нашао у друштву старих знаца. А како за столом седе и глумци, колеге, то Шаљапин, као почетник, као сваки који је ногом ступио на позоришне даске, почиње да се вајка, да ропће на редитеље:

— Да, Доста ми је њих. Шта све они неће да измисле... Није довољно начинити добру слику за позориште. Треба још водити рачуна о вадан важних чињеница, практичних и сценских...

О вестима које су у неколико махова кружиле да ће у Београду приредити концерт, па се нису обистиниле, Шаљапин вели:

— Не сећам се тачно колико пута, али долазила су мени нека господа и разговарала. Али, ништа није било закључено. И веома сам жално што сам цео свет обишао, а што ми се никако није указивала прилика да се појавим пред вашом публиком. Сад сам тек у могућности да то урадим, јер сам мање-више слободан

ХОП! ХОП! ОДЛИЧНО АТЕРИРАЊЕ У ТРИ СКОКА!

ТРАС!

ОХО! ОВА ДВОЈИЦА СУ ПРОПУСТИЛА НАЈЛЕПШИ ПРИЗОР!

ОВО СУ ТЕШКИ КРИМИНАЛЦИ, КОЈЕ СТЕ ВИ ОШАМУТИЛИ СВОЈИМ НЕСПРЕТНИМ ЛЕТЕЊЕМ!

НЕСПРЕТНО ЛЕТЕЊЕ?! А, НЕ! ТО ЈЕ САМО МОЈА ПРВА ЛЕКЦИЈА ИЗ ЛЕТЕЊА!

НЕВЕ-РОВАТНО!

СВРШИКЕ СЕ

Дете — старец

Чарлс Чарлсворт, чији су родитељи били сасвим нормални, родно се марта 1836 године у Страфордширу, у Енглеској, и умро је од старости пре но што је навршио седам година!

Већ у четвртој години Чарлсу су израсли бркови и брада. Био је иначе малог раста, са слабо развијеним кључним костима, доњом вјалицом и костима лобање. Лице му је било набрано, коса седа, а кожа млитава. Вене на рукама имао је набрекле, ход и читава појава били су сасвим старачки. То дете — старец умро је у дубокој физичкој старости, нешто пре свог седмог рођендана.

Његов случај, опширно описан у листу „Билтен“ који је у то време излазио у Сан Франциску, привукао је пажњу научника и дуго је наведен у енглеским медицинским уџбеницима.

Синови из три века

Пјер Дефурнел био је отац тројице синова, од којих се сваки родио у различитом веку. Први дечак родио се 1699 године, други — 1738, а трећи 1801. Сва тројица рођени

су од разних мајки. Дефурнел се трећи пут оженио кад је имао 120 година. Умро је 1809, у својој 129 години.

Маја месеца 1877, француски лист „Питореск“ објавио је на својим страницама сведочанства о рођењу његове тројице синова.

Ветрењача — станбена зграда

Ова сликовита ветрењача направљена је пре двеста година и служила је за исушивање мочварног земљишта далеко изван последњих кућа града Амстердама. У међувремену, град се брзо ширио и она не само што је ушла у варошки атар, већ се наша окружена високим станбеним зградама. Њена крила одавно не покреће ветар, јер је у ово време станбене кризе и она претворена у зграду за становање. Мада су њени станари потпуно задовољни смештајем у њој, ветрењача ће ипак бити уклоњена, јер претставља

крутну сметњу варошком саобраћају. Но, пошто она има вредност ретке старине, јер је оваквих ветрењача у Холандији све мање, општинске власти решиле су да је не руше, већ да је „овакву кава је“ преселе на неко место ван града — да се можда после извесног времена опет даје у варошком атару.

Изнад највишег дрвећа на Сијера Невади диже се чедрици топањ на чијем се врху налази кућица. Кроз отворене прозоре улази у њу ветар и ублажава августовску врућину. Осматрач гледа у свим правцима. Његове очи полако прелазе с једног на други крај луке која му је поверена на чување.

Наједанпут, пажњу осматрача привукао је тасањ стуб дима који се дишао из једног удаљеног планинског врха. Ондах је узео наочал, да би проверио оно што је готим оком видео, а затим је преко своје мале опремне станице извио да је опазио пожар. Исто обавештење стигло је и на још једне станице, тако да је могло бити утврђено тачно место где је пожар избио.

Оваква сцена понавља се хиљадама пута сваког лета и јесени — свим деловима Америке. Обавештења стижу свакодневно, са преко пет хиљада станица за осматрање. Служба у њима траје, истина, свега неколико месеци, али за то време износи је велики напор. Дежур се дану и ноћу. Посаду обично сачињавају брачни парови, али има и појединача који се примају ове службе да би провели

неколико месеци у појединости и сами. До њих станица може се доћи колима или ципом, до других само на коњу. Заједничко за све станице је то што су обично врло далеко од насеља. Неке од њих, нарочито кад су подигнуте на кавној чистини са које се пружа широк поглед, уствари су обичне кућице са стањеним зидовима. Друге су четини топањви високи по 30 метара. Овај тип је нарочито чест у равнинама шумама. Посао осматрача је нарочито тежак ако у рејон који он надгледа спадају и насељена места или кроз њега пролази железничка пруга. Ту се често диже дим који се ни по чему не рав-

ниваје о весника шумског пожара. Пошто се ништа не препушта отлучају, сваки такав дим се привлачује. Ови осматрачи пријаве у току дана по неколико десетина случајева за које се касније утврди да не потичу од пожара. Други, међутим, данима и недељама немају шта да пријаве. Њима је можда још теже, јер и поред тога морају стално да буду на опрези.

Иако већину шумских пожара изазивају промови, а само мали број људи, ови други рањиви су по праву много рањивији. Громови обично запале врхове дрвећа, тако да се ветар споро шири. Осим тога, грмљавина је најчешће прећена кишом, тако да се пожари изазвани промом брзо угасе. Пожари које изазивају људи најчешће настају поред путева и става, где има довољно ветушних струјања. Они се брзо шире, нарочито ако су настали у подножју каквог брда, и тада се крећу према врху.

Последње шумских пожара су врло тежке. После њих обично долази до бујана, одроњавања земљишта, поплочања. А изрок свим тим несрећама је често обична људска непажња.

Боље да се љутите ви

Прича се да је некад у истогу једне кинеске радње стајало следеће обавештење:

Ви тражите робу на кредит, Ми вам не дамо. Ви се због тога љутите. — Ви тражите робу на кредит, Ми вам дамо. Ви не плаћате. Онда се ми љутимо.

Е, кад је тако, онда је боље да се ви љутите!

Бибер као бојни отров

Године 1532 Шпанци су напали Бразилију, али су браниоци дуже времена одолевали далеко надмоћнијем противнику. То су постигли на тај начин што су палили огромне гомиле зрна бибера, па је ветар разносно загушљиви дим у непријатељске ровове. Под дејством овог дима, опсађивачи су без престанка кијали и кашљали, а из очију су им текле сузе. То их је толико збунило да су најзад морали да се повуку и да чекају бољу прилику.

Већа од Хеопсове

У Северној и Средњој Америци постоје две пирамиде које су веће и од највећих пирамида старог Египта. Једна од њих, која је при и по пута већа од

Хеопсове пирамиде, налази се код Кокуле, у месичној провинцији Пуебла. Друга се диже у северном делу државе Илиноис, у САД.

Невоља га припитомила...

Познато је да су се птице грабљивице од давних времена употребљавале за лов на разну дивљач, а за то су нарочито били погодни соколови. Ловци су их већали на разне начине. У околини Шибеника у прошлом веку, кад је тај спорт био у моди, то су чинили на овај начин. Ловац би ухватио младог сокола, засекао би му повијени кљуун, па се соко, тако осакаћен, од тога времена не би више могао сам бринути за храну. Наиме, он мора да раскида храну, али пошто му је део кљуна за раски-

дање на тај начин уништен, он је стално упућен на човека, да му даје залогаје из руке. Невоља би га толико припитомила да су га људи пуштали да слободно лети, а он би се, чим огладио, вратио. Пошто није могао да раскида плен, морао је да га хвата канџама и да га целог преда ловцу, који би му као награду давао главу и утробу уловљене дивљачи.

WALT DISNEY ПЕРИ ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „Бамбџа“

НАД ПЛАНИНОМ СВАНУО ЈЕ ДАН... И У ТОМ СВЕТУ ОКУПАНОМ СВЕ-ТЛОШЌУ ПОЧИЊЕ НАША ПРИЧА.

А ТА ПРИЧА ЈЕ ПРИЧА САМЕ ПРИРОДЕ. ЊЕН САДРЖАЈ: БЕСКРАЈНА РЕКА ЖИВОТА.

ОВО ЈЕ ВЕВЕРИЦА ПЕРИ... О ЊОЈ ЋЕМО ВАМ ПРИЧАТИ.

ЛЕКЦИЈА БР. 1: НАУЧИТИ ДА СЕ ИДЕ ПО ГРАНИ ДРВЕТА, МАЈКА С МАМЦЕМ У УСТИМА, ВОДИ ЈЕ СВЕ ДАЉЕ...

МОРЕ ЈОЗ У ПОЧЕТКУ ДРХТЕ...

АЛИ, АКО НАСТАВИ ДА УЧИ...

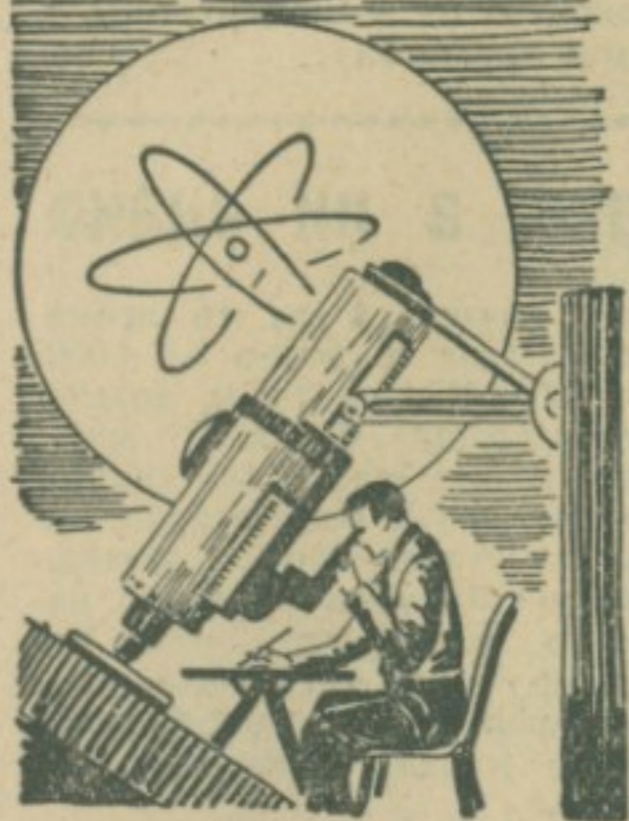
УДКОРО ЋЕ УМЕТИ ДА СЕ ЗАДРЖИ И КАД СЕ ОКАЖИТЕ.

ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ УМЕЊА...

НАСТАВИТЕ СЕ

МИКРОСКОП ЗА ФОТОГРАФИСАЊЕ АТОМА

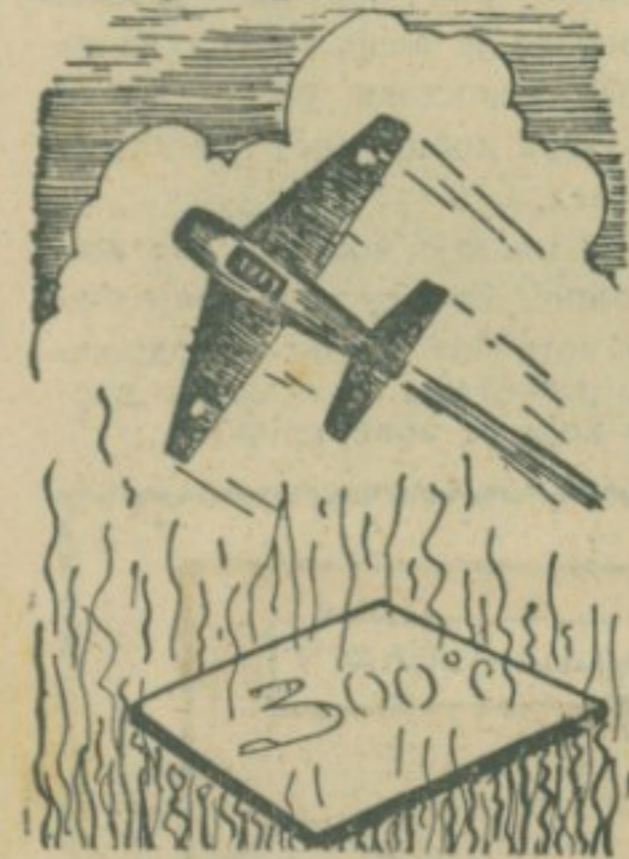
После пуних двадесет година рада, професору универзитета у Пенсилванији др Ервину Милеру пошто је за руком да на-

чини микроскоп из чију помоћ се фотографису атоми. Овај апарат увећавља посматрани предмет до 2,750.000 пута.

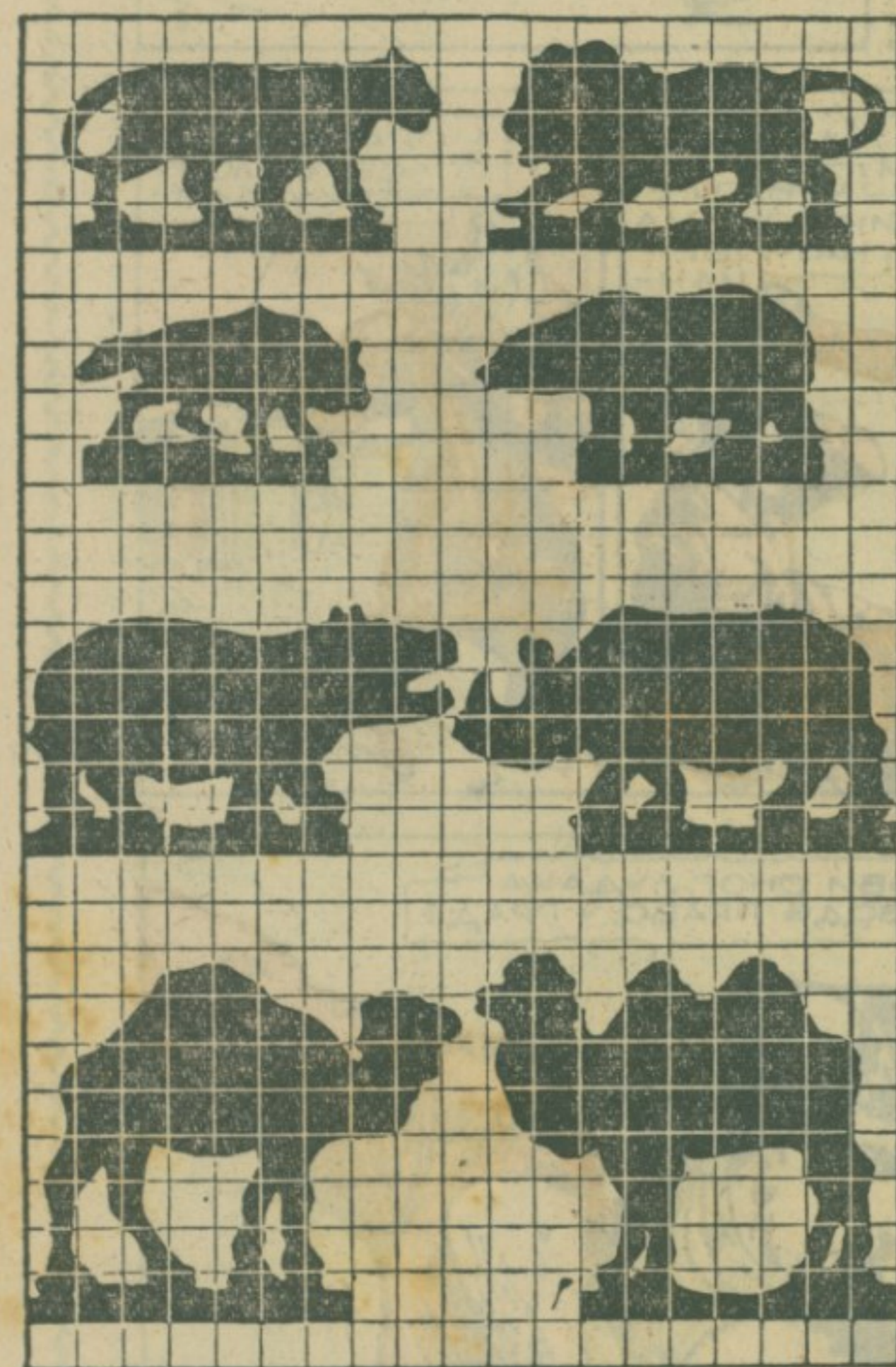
НОВА СМЕСА ЗА АВИОНЕ

У једној великој лабораторији за научна испитивања пронађена је нова смеша магнезијума и торијума. Крила и труп авиона начињени од ње неће трпети никакве промене услед тресања с ваздухом, чак ни онда

кад се данашња максимална брзина авиона буде знатно повећала. Нови метал је за 30 опсто лакши од смесе алуминијума и магнезијума. Ради проба, хемичари су нову смешу држали око дана на температури од 300 степени и за то време на њој нису примећене никакве промене.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

Узмите цртаћу хартију и нацртајте квадратиће, али веће него на овој слици. После тога прецртајте све животиње које овде видите повлачећи у квадратима линије као што је на нашем цртежу представљено. То је за почетак,

ЦИНОВСКА СНАГА НЕВИДЉИВОГ АТОМА

Савима је познато како изгледа обична, речимо авионска, бомба. Експлозив је у унутрашњости челичног оклопа, а на врху је упаљач који ударом о земљу или на неки други начин доводи до експлозије бомбе. Овакве бомбе се праве у свим величинама; од неколико килограма до неколико тона.

Како изгледа атомска бомба? Иако је то строго чувана тајна великих сила које је поседују, можемо, познајући принципе њеног деловања, добити сасвим реалну слику. Претходно ћемо се упознати с неким чињеницама без којих је разумевање њеног механизма отежано.

На првом месту, треба да знамо да је њен експлозив или један изотоп урана, такозвани уран-235, или један вештачки створени елемент са именом плутонијум-239. Ова два материјала, до којих се веома тешко долази и који су хиљадама пута скупљи од злата, у малом количинама су потпуно безопасна. Опасност наступа тек у тренутку кад се на окупу нађе одређена минимална количина, која се назива критичном масом. Величина ове критичне масе је такође тајна, али се сматра да није већа од двадесетак килограма урана-235 или плутонијума-239. Дакле, ако одједном на једно место саберемо тих двадесетак килограма, они ће сами од себе експлодирати.

Сада већ можемо замислити како бомба отприлике изгледа. Стручњаци сматрају да се она састоји од две полукугле од овог експлозива, од којих је свака мања од критичне масе, а у бомби се налазе на извесном растојању. Експлозија се изазива на тај начин што се полукугле нагло спајају, речимо барутом који се налази издјелне од њих. Овим спајањем превазилази се критична маса и у том тренутку долази до распадања атома урана или плутонијума, при чему се ослобађа огромна енергија ко-

ја је била затворена у језгрина ових атома.

КАКВО ЈЕ ДЕЈСТВО АТОМСКЕ БОМБЕ?

Експлозија атомске бомбе догађа се у веома кратком времену, које се мери милионитим деловима секунда. Језгро бомбе загрева се на више милиона степени, што далеко премашује чак и температуру Сунчеве површине, тако да се

гућност: да не разграђују тешке атоме, већ да спајају лаке. Постоји могућност да се од два атома водоника, који је најлакши елемент у природи, сагради елемент хелијум и том приликом ослободи енергија. Тако је настала водонична или такозвана Н-бомба. О конструкцији ове бомбе познато је далеко мање, јер је њена тајна строже чувана. Ипак се зна да она не може

це, конзервирана је снага која је равна:

○ 2500 тона квалитетног угља;

○ 20.000 тона најјачег хемиског експлозива тринитротолуола;

○ раду 15 милиона радника у току од 8 часова.

Ово су подаци за потпуно искоришћење једног килограма У-235. Цифре су превелике да би се добила јаснија слика. Узмимо стога само један грам, количину која је мања од зрна бибера. Ево неких примера шта може да се уради:

○ решо средње величине могао би непрекидно да греје пет година;

○ мањи путнички аутомобил могао би да се креће под пуним гасом 125 дана и притом три пута да обиђе Земљу по екватору;

○ три луна теретна воза могла би да се подигну на висишту највишег врха на Земљи, Монт Евереста.

Према неким проценама, велике силе данас имају залиху од 30 до 50 хиљада нуклеарних бомби разних врста. Нихова укупна снага у најмању руку премашује за два пута енергију добијену од целокупног угља ископаног у свету за годину дана, а за 200 пута снагу свих хидроелектрана.

ИПАК, НЕ ПОСТОЈЕ САМО БОМБЕ

сама бомба, с блиском околином, претвара у пару, ма од ког материјала се ти предмети састојали. Блесак се види на стотине километара. Ослобођена топлота пржи све живо у кругу преника до два километра. Нагло загрејани ваздух руши све пред собом, а из језгра експлозије шири се смртоносно радиоактивно зрачење велике јачине. У небо се диже стуб дима и радиоактивне пращине, више од највиших облака.

Разорно дејство прве атомске бомбе употребљено је са снагом коју имају обичне бомбе, пуњене хемиским експлозивом. Многи се од нас сећају како су дејство за време рата имале авионске бомбе од хиљаду килограма. Свака је била довољна да поруши неколико вишеспратница. А прва атомска бомба, коју данас „измлоште“ називају беби-бомбом, имала је разорну снагу од 20.000 таквих бомби напуњених најјачим експлозивом, тринитротолуолом. Тако се данас створило појам, нова мера, такозвана килотона тринитротолуола (или ТНТ), што одговара хиљади тона овог експлозива. Прва бомба била је једна од најслабијих, док се данас праве експерименти с бомбама које су и хиљаду пута јаче, па је у употреби израз мегатона ТНТ, што значи милион тона хемиског експлозива.

КАКВИХ СВЕ ИМА БОМБИ? Као што смо малопре поменули, атомски — или исправније: нуклеарни — експлозивни имају критичну масу испод које не могу да експлодирају. Према томе, не може се направити, речимо, атомски пушчани метак или нешто слично; то мора да буде велико. Зато се такве бомбе могу пуштати само из авиона и помоћу великих ракета, или су за њих потребни топови веома великог калибра. Можда вас ово чуди, јер количина од двадесет килограма ипак није тако велика. Но, треба знати да атомска бомба мора да има веома дебео оклоп. Без њега, приликом експлозије која се дешава тако рећи тренутно, највећи део експлозива не би стигао да експлодира; пре тога би и сам био распршен у облику паре. Дебели оклоп држи, што је дуже могуће, нуклеарни експлозив на окупу. Уранска и плутонијумска бомба заснивају се на распадању најтежих атома. Али, људи су пронашли и другу мо-

ста да експлодира, већ је за то потребан упаљач који се састоји од обичне атомске бомбе. Што се тиче њене снаге, зна се да може да буде хиљадама пута већа од прве атомске бомбе.

КОЛИКУ СНАГУ ДАЈЕ НУКЛЕАРНИ ЕКСПЛОЗИВ?

Вратимо се на стару, уранску бомбу, направљену од изотопа урана-235. Рекли смо да је за једну бомбу потребна количина већа од десетак килограма. За поређење снаге која се крије у њој узмимо само један килограм овог тешког метала, коцку са ивицама од 3,8 см. У тој количини, која може комотно да стане у две кутије за шиб-

РАДИОАКТИВНИ КОБАЛТ ПРОТИВ ИНСЕКТА

Постоје неки мрави, слични термитима, који су веома опасни за дрво, макар оно било и најтврђе. Кад почну да га дубе и једу, не остављају га док га не претворе у прах. На тај начин биле су уништене главне греде-носачи у највећој британској цркви, катедрали св. Павла у Лондону, па у Вестминстерској цркви, а изотв савезништво доживео је и чувени брод „Викторија“, на коме је погинуо ад-

миралт Нелсон у Трафалгарској бици. Хемичари дуго нису могли да пронађу средство против ових инсеката. Тек недавно је откривено да гама-зраци које испушта радиоактивни кобалт 60 уништавају заметак у јајету ових инсеката и стерилизују одрасле. После толико

штета које су људима причинили, најзад је дошао крај овим штеточинама.

НЕОБИЧАН ПУТ МЕТКА

Два лекара из Калифорније изнела су у једном медицинском часопису необичан случај „шетања“ метка кроз лобању. Два дечака журила су бициклима, један испред другог. У тренутку кад се онај први окренуо да погледа свога друга, овај је пао с бицикла и у том тренутку му опали пушка коју је носио преко леђа. Метак је погодио првог бициклисту у чело, с десне стране, прошао кроз мозак и зауставио се до зида лобање на левој страни. Дечака, старог осам година, однели су у болницу. После неколико часова, он је дошао свести. Одмах је добио антибиотике да би се спречила инфекција можданог ткива и из ране је извађено неколико кошчица. Пошто му је рана затворена, пуштен је из болнице, с препоруком да, кад хоће да спава, легне потрбушке, с лицем на јастуку, и да с времена на време протрља главу. Рендгенским снимањем у одређеним временским размацама показало се да метак иде лагано напред кроз мозак, према месту уласка. После пет недеља, метак је био довољно близу уласне ране, тако да је лако могао бити извађен.

ЖИВОТ НА МАРСУ

Пошто се у току последње две године Марс налазио веома близу Земље, то су га, поред осталих, и совјетски астрономи пажљиво посматрали и сада се труде да изведу нове закључке о овој планети. Они подлажу да је испитивање било скопично с многим тешкоћама, јер је, као што се зна, Марсова површина стално скривена неком врстом магле или облаком пращине. При свем том, већина совјетских научника, а нарочито професор Тихонов, директор опсерваторије у Алма-Ати, закључила је да на Марсу по-

стоји извесно растиње, које се јако разликује од нашег. Поред тога, они су били у могућности да установе постојање воде, или бар влаге, као и падавине. Максимална температура креће се између 10 и 25 степени. Атмосфера се састоји од азота, угљене киселине и веома мало кисеоника. Није искључено да у доњим слојевима има нешто више кисеоника, али га ни тамо не може бити у већој количини. Из свет проучавања излази да, по овој прилици, биљке на Марсу личу слично нашим.

Нов начин борбе против глодара

Откако зна за себе, човек се бори против разних глодара, у првом реду против пацова и мишева. Ове животиње су највећи непријатељи његове зрнаске хране. Кљусе, хемиска средства, бактериолошки начини борбе — све је то у употреби, али раг ни издалека није добијен. Чим се једна област очисти од ове напасте, у њу се одмах насељавају дошљаци и све почиње изнова.

Тражећи нове методе борбе,

лабораторија у Денверу, у америчкој држави Колорадо, постигла је несумњив успех. Она је отворила материју у чији се раствор потапа семе пшенице, кукуруза и других зрна, тако да се око сваког зрна образује танак омотач. Кад се баши у земљу, облога му неће сметати да проклија. Она је нешкодљива за будућу биљку и за човека који ће се њеним плодом хранити, али миши који окуси такво семе одмах ће се „разболети“, док ће се многи инсекти опрвати. Такво семе заштићено је и од птица, као и од труљења.

КОЛИКО СТАЈЕ УРАН?

Доктор Стивс, члан Међународног фонда за развјат атомске индустрије, објавио је неке бројке у вези са ценом урана у свету. Руда у којој има 0,25% урана, или стручно речено у којој има 0,001487% урана 235, продавана је крајем 1956 године по цени од 20,75 долара, тј. 12.450 динара од тоне. Међутим, 90% концентрата урановог оксида, који садржи 0,535% урана стајао је 18.000 долара, што значи 10.400.000 динара од бруто тоне. Наравно, цена чистог урана је знатно већа, јер је процес прераде руде веома сложен и скупо стаје.

су напасту тамо владали, многи су бежали на земље, али не само да спасу главу, него и да пренесу новац и драгоцености. Навешћемо два случаја.

Врата канцеларије јавног бележника у Берлину отворила су се и у собу је ушао лепо одевен човек. Претставио се и рекао:

— Ја сам архитект и хтео бих да код вас оставим свој тестамент.

— У реду, господине, — одговорио је бележник. — Посетилац му је на то пре-

„на прагу смрти“. Службено је затражио тестамент и добио га. Уствари, у запечаћеном коверту није био тестамент, него пола милиона марака у страниој валути.

Још је духовитији трик једног банкар, такође из тога времена. Наиме, нацистичке власти позвале су све оне који су се бавили кријумчарењем и рекли да ће им се казна опростити ако врате свој новац који су пребацили у иностранство. Банкар је одмах дошао и изјавио:

— Прокријумчарио сам 50.000 марака и оне се налазе у једној ширинској банци...

чају мени не остаје ништа друго него да изнова почнем живот, и то у овој земљи.

После те јадиковке, окренуо се детективу и рекао му: — Морам да вам се извиним због овог непредвиђеног случаја. Ипак, новца имам толико да вам могу дати за повратак.

Детектив је био запањен, али ништа није посумњао. Примено је од банкар новца за повратак. Уствари, банкар је захваљујући пратњи детектива успео да пренесе све своје имање: пола милиона марака које је унапред био покривао на разним местима у свом аутомобилу.

ОЧИ КОЈЕ СВЕ ВИДЕ, ПА ИПАК...

Лимузина је јурила муњевитом брзином. Када је човек за воланом угледао границу, успорио је возицу, па се његова кола најзад зауставише пред царинском станицом. Хладан и спокојан, „шофер“ је изишао из кола и сачекао да му прегледају пртљаг. Цариници су пажљиво прегледали крив лимузине, простор око мотора, подигли седишта и поклопац одељења за влат. Ништа ново пронашли и пустили су возача да настави пут. А он, и даље миран, сео је поново за волан. Тек кад је мучо одмакао, дао је пун гас. Лимузина се зачас изгубила. Трик је успео. Јер, у одељењу за влат налазио се комплетан прибор алат израђен од чисте платине и замотан у прљаво платно. Ко би у то посумњао...

примети да је трговчева рука у гипсу. — Шта вам је било? — упитао је он трговца. — Ах, сломио сам је, — одговори трговац мрштећи се, али не због руке. — Ко вам је руку ставио у гипс? — питао је даље цариник. — Један професор, лекар...

Воз је одмах задржан, а цариник је телефоном позвао клинику на којој је тај професор радио. — Не, овде тај човек уопште није био, — одговорили су му са клинике.

Сумња је била појачана. ОDMAХ је позван службени лекар, који је санирао гипс и констатовао да је рука била потпуно здрава. Али, између комада разбијеног гипса блијугата су 23 крупна дијаманта.

дао велик и добро запечаћен коверат на коме је писало: „Отворити после моје смрти“. Бележник је закључао коверат у касу.

Неколико недеља дошње, овај исти човек, посетио је немачког конзула у једном швајцарском граду и рекао му:

— Био сам код лекара и он је утврдио да сам тешко болестан, а и сам осећам да нећу дуго живети. Желео бих да изменим свој тестамент који сам оставио у Берлину код бележника. Немогућно ми је да тако далеко путујем, па бих вас молио да ми помогнете да ми се тестамент пошаље овамо.

Конзул је радо изишао усусрет човеку који се налазио

— Лепо, — одговорио му је чиновник, — а сада дајте овлашћење да би новац могао да подигне наш тамошњи конзул.

— Радо бих то учинио, али новац је депонован тако да се само мени лично може предати. Ако желите, ја ћу отпутовати и новац довести.

Власти су пристаје, али су с банкарком послале и једног детектива. На граници ни није правила тешкоће, па им чак ни кола нису прегледали, јер су цариници препознали службеника и ништа нису сумњали. Чим су стигли у Цирих, отишли су у банку, где је банкар затражио да му се изда његов новац.

— Овде никакав новац није депонован на ваше име, — одговорио је у чуду службеник.

— То је ужасно! — узвикнуо је банкар, вешто играјући своју улогу. — У том слу-

Није добро ни овако, а ни онако

Још као деца, слушали смо приче о добрим малим животињама како беже и крију се од великих, прождрљивих звери. Али, ова подела на добре и зле животиње има и други вид. Лисица се сматра зверком коју треба прогањати и убијати, а нико је не посматра као јединку која је потребна да би се одржала равнотежа у природи, јер она, поред корисних животиња, уништава и велик број штеточина. Прериски вул јесте крволочан, али се заборавља да би се без њега намножиле животиње које уништавају многе корисне биљке. У Аустралији није било зечева док их нису пренели из Европе. У новој средини они нису нашли своје природне непријатеље, па су се множили невероватном брзином, тако да су убрзо постали озбиљан проблем. Морао се пренети један вирус-проузроковач страшне зечје болести миксоматозе да би се стало на пут најезди зечева.

У америчком националном парку у Великом Кањону објављен је био рат зверима, да би се заштитили јелени. Истовремено је био забрањен лов на јелене. У току неких двадесет година убијена је 181 пума, 30 обичних и око 5.000 прериских журјака и 500 див-

Једини начин да се ово убудуће спречи био је тај да се престане с тамањењем дивљих звери и да се дозволи контролисан лов на јелене. Требало је више година да се опет успостави равнотежа и да парк добије свој првобитан изглед.

Не постоје добре и зле животиње. Све су оне подједнако потребне да би се одржала равнотежа у великом парку који се зове природа.

То је само један метод савремених кријумчара, а кријумчари су познати од давних времена. Они обављају овај „досад“ углавном ради личне користи, али има случајева кад је у питању и општа корист, као што је, на пример, кријумчарење оружја и дрога за потребе своје земље у време рата. У својој бурној историји овакви кријумчари су, као некад гузари, за једну земљу били људи које треба прогонити и кажњавати, а за своју земљу патриота. Овде ћемо изнети неколико случајева у којима се огледа довитљивост кријумчара који су радили за свој рачун. Ево још једног прика са аутомобилом:

Човек се прибрало спремао да ирене даље, јер су на царини извршене све формалности. Али, један полицајац, посматрајући таблу с бројем да би кола унео у свој списак, примети да су на њој шифровани одбављени, а били су велики. Предуретљиво се сачуно да их причврсти и на своје изненађење приметно да су веома тешки. ОDMAХ је позвао цариника да сине таблу и они су зачас установили да је табла направљена од чистог злата. Била је тешка при килограма.

Послови кријумчара скопчани су с великим ризиком. Њихови методи су разновидни, а често веома компликовани. Чим се један трик открије, кријумчари га више не употребљавају и измишљају нови. Раније су кријумчари спрану валуту обично преносили у коферима с двоструким дном, стављачи су новац у празну тубу од пасте за зубе или у избушен сапун за бријање. Крај цариника је некад могао мирно да прође „љубитељ старих књига“. Његови кофери били су пуни књига повезаних у коњу. Уствари, то је био кријумчар, који је новчанице носило смирвене испод коже на корицама. Али, то су данас већ застарели прикови...

То је било једнога дана... Контролни органи пажљиво су читали обавештење да ће неки провац прокријумчарити разне драгоцености, па су пажљиво пратили сва лица која су прелазила границу, а још пажљивије им преспесави ствари. Њихово вешто око моприло је на све, а оштри поглед заважно би се за најмању ствари. Ушли су у воз и напредно радили, али све је било узалуд. Прегледали су једног трговца, али опет без успеха. Помислили су да је обавештење нека шада. Наједном, један цариник

Шумски човек

ПО РОМАНУ
Зена Преја

НАСТАВИКЕ СЕ

Зашто КАЖЕМО.

МИЛИОН

Кад се, после двадесет и четири године путовања по Далеком Истоку, велики путник Марко Поло вратио у Венецију, он је, причајући о Кини и желећи да објасни да је становништво ове земље неизбројиво и

да су богатства и приходи Кана на чијем је двору боравио огромни, постојећајој речи „мили“ (хиљада) додао наставак за увећавање „оне“ (као код нас, например: зграда-зградурна, књига-књижурна). Причањима Марка Пола људи су мало веровали, књигу коју је о својим путовањима написао називали су „Сабраним баснама“, а пред његову смрт наговарали су га да се одрекне „својих безбројних лажи“. Тек су каснији путници и истраживачи утврдили да је готово све оно што је Поло причао о далеким земљама било истинито. Али, његови савременици с неверицом су примали његове приче о Кини и реч „милионе“, која је изазивала потсмешљиве осмехе, поста је свуда позната, тако да је постепено ушла у свакодневни језик као ознака за хиљаду хиљада. Самог Марка Пола подругљиво су звали Марко-Милоне. Тај надимак толико се укорењено да се чак у једном званичном документу из 1305 године, заправо у једном решењу Великог савета, међу њемцима неког Венецијанца, помиње „благородни господин Марко Поло-Милоне“.

ПАСКВИЛА

Приликом раскопавања једне улице у Риму, у близини радње неког кројача Пасквила, или Пасквила (по неким изворима, то се догодило крај куће једног учите-

ља истог имена), био је у 15 веку нађен део једне античке мермерне статуе. На тој статуи, коју су поставили крај самог улаза у Пасквинову радњу, почели су ноћу да исписују, или да на њу лепе, актуелне политичке песмице и духовите стихове, уперене углавном против папе. Како је много касније било утврђено, аутор већине тих заједљивих стихова био је Петро Аретино, песник, комедиограф и даровит сатиричар. По месту где су се појавили, ти написи добили су назив „пасквиладе“. Кад су се слични стихови појавили на другим местима, и њих су стали називати пасквиладама или пасквилама. Реч „пасквила“ претворила се временом у „пасквила“, што је касније постало синоним за клеветничке написе.

КАНДИДАТ

У старом Риму постојао је обичај по коме се сваки грађанин који је желео да узме неку јавну службу јављао властима, које су одлучивале о избору, и претстављао се народу одевен у снежнобелу тогу.

Латински се бео, чист као снег, каже „кандидус“, док „кандидатус“ значи „одевен у бело рухо“. Та реч сачувала се све до данас, мада се обичај да се кандидати пред изборе појављују у белом оделу већ одавно изгубио.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ТОПЛИЈЕ НЕГО НА ПОВРШИНИ СУНЦА

У лабораторији за поморска испитивања у САД постигнута је температура неколико пута виша него што влада на површини Сунца. Да би се дошло до ове температуре, употребљено је променљиво магнетско поље, како би се гас дејством одвојило од зглова цевки. Електрични удар постигнут је практично између електрода високе волтаже у стањеној цевки у облику слова Т. Пошто је топлота, устварно, енергија атома у покрету, значи да су се у једном тренутку делови гаса надалили у веома сложеном кретању, пошто је постигнута температура била близу 7.000 Целзијевих степени.

ПРЕЧИШЋАВАЊЕ МОРСКЕ ВОДЕ ПОМОЋУ СУНЦА

У израелском институту за технологију израђен је пројекат за исцрпљивање свачеке топлоте. Она ће, како се предвиђа, сачувати у три сархе: за добијање топле воде, за сушење церастија и за пречишћавање морске воде. Да би се све ово постигло, употребљене се један и ист тип сунчаног грејача, за чији рад није потребно никакво гориво. Њима ће се заменити стари типови, који су били знатно мањег капацитета.

НОВИ МЛАЗНИ МОТОРИ ЗА АВИОНЕ

За америчко ваздухопловство пројектован је нов тип млазног мотора, који се одликује малом тежином. Овај млазни мотор биће тежак само око 120 килограма, а моћи ће да развије потпуну снагу од преко 1.000 „коња“. Сматра се да ово претставља крупан корак у смањењу тежине мотора и повећању ефикасности авионског погона.

ЛАКА, А ЕФИКАСНА

У војним лабораторијама у САД сада се усавршава једна нова врста гасне турбине, која ће бити погоднија од досадашњих дизелових или гасних мотора. Нова турбина биће те-

шка свега око 150 килограма, правити 12.000 обртаја у минути и имаће снагу од 170 до 280 коњских снага, према томе где буде радила. Пошто ће се одликовати равномерним радом, употребљене су углавном за погон динамомашина.

И ПТИЦЕ СУ ПРОБИРАЧИ

Један амерички ентомолог, проучавајући живот и обичаје птица, забржао се на начину на који оне бирају храну. Наиме, и поред тога што се птице претежно хране различитим инсектима, не једу све птице ове инсекте. На пример, месо појединих лептирца непријатно је за извесну врсту птица. Чак и главна птица неће јести таквог лептира. То још није све. Ако се таквој птици притесе лептири који само личе на оне пожељне врсте, она ни њега неће појести, макар му месо било веома укусно.

ЗАНИМЉИВО

На идеју да се до Северног Пола стигне подводним бродом први је дошао честерони епископ Пон Вилкис. Године 1648,

он је написао књигу у којој је једно поглавље носило наслов „О могућности израђиве копчага за пловидбу под водом. Тешкоће и користи таквог подухвата“.

Да стигне до Северног Пола помоћу подморнице, први је покушао Американац Херберт Вилкикс, директни потомак Џона Вилкикса. Он је, 5 августа 1931 године, кренуо из луке Берген према Северном Полу подморницом „Наутилус“. Ме-

ђутим, стигао је само до 82 степена северне ширине, одакле је, због неког квара, морао да се врати.

ХЕМИКАЛИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ СЛИКА

У Медон-институту у Питсбургу начињен је раствор којим треба попрскати слике ако се жели да се заштите од зуба времена. Он истовремено одржава и лак којим су старе слике премазане. Испитивањима је утврђено да слике губе своју боју под утицајем ултравиолетних сунчаних зракова. Обично прозорско стакло одбија један део тих зракова, али они што прођу штетно утичу на лак и на саму слику. Танак слој овог раствора преко слике у ствари је да упије ултравиолетне зраке и да на тај начин очува уметничко дело.

ИЗГУБИЛИ „САВЕЗНИКА“

У високим крајевима Западне Вирџиније летос је пало веома мало кише. Ово је нанело знатне штете пољопривредницима, али је службеницима за убирање федералних данака притичио велику радост. Наиме, због суше, пресакци су сви потоци у тој покрајини чиме су изгубили првобитног англо-америчког савезника.

КОЈИ МЛАДУНЦИ БРЖЕ РАСТУ?

Један лекар из Ковумбије дошао је до занимљивих открића у последицу испитивања младих. Млади заморци који су у току раста доживели рукама показивали су доцније већу опорност од осталих. Овај лекар је поделио заморце у две групе. Животиње из прве групе сваког дана је узимао у руке и држао их три месеца. То је трајало чак и 20 дана. После седам недеља, показало се да су млади из прве групе израстали много више од оних у другој. Сем тога, они су били много отпорнији и физички јачи.

... код северноамеричке врсте једена, такзованих собова, и

... електрон се окреће око језгра атома 150 милиона пута брже од елисе на авиону. За један секунду он начини толико обрта колико елиса за пет година.

... журналиста, назив за оне који пишу написе за јавно објављивање, настао је још крајем 17 века.

... преминулог поглављу афричког племена Дондо његови саплеменици сахрањују уматаног у осамдесет великих поњава.

... глас уплашене веверице „дук-дук“ јасно се разликује од „гуњања“ које испушта кад је мало љута. Нарочиту радост или узбуђење всверна изражава звиждњем.

... прву гас-маску, разум се веома примитивну, пронашао је 1875 године енглески хемичар Тендал, који је с тим својим изумом на лицу заштитио се од једног јаким отровом користећи за сопствену одбрану.

... електрон се окреће око језгра атома 150 милиона пута брже од елисе на авиону. За један секунду он начини толико обрта колико елиса за пет година.

... журналиста, назив за оне који пишу написе за јавно објављивање, настао је још крајем 17 века.

... преминулог поглављу афричког племена Дондо његови саплеменици сахрањују уматаног у осамдесет великих поњава.

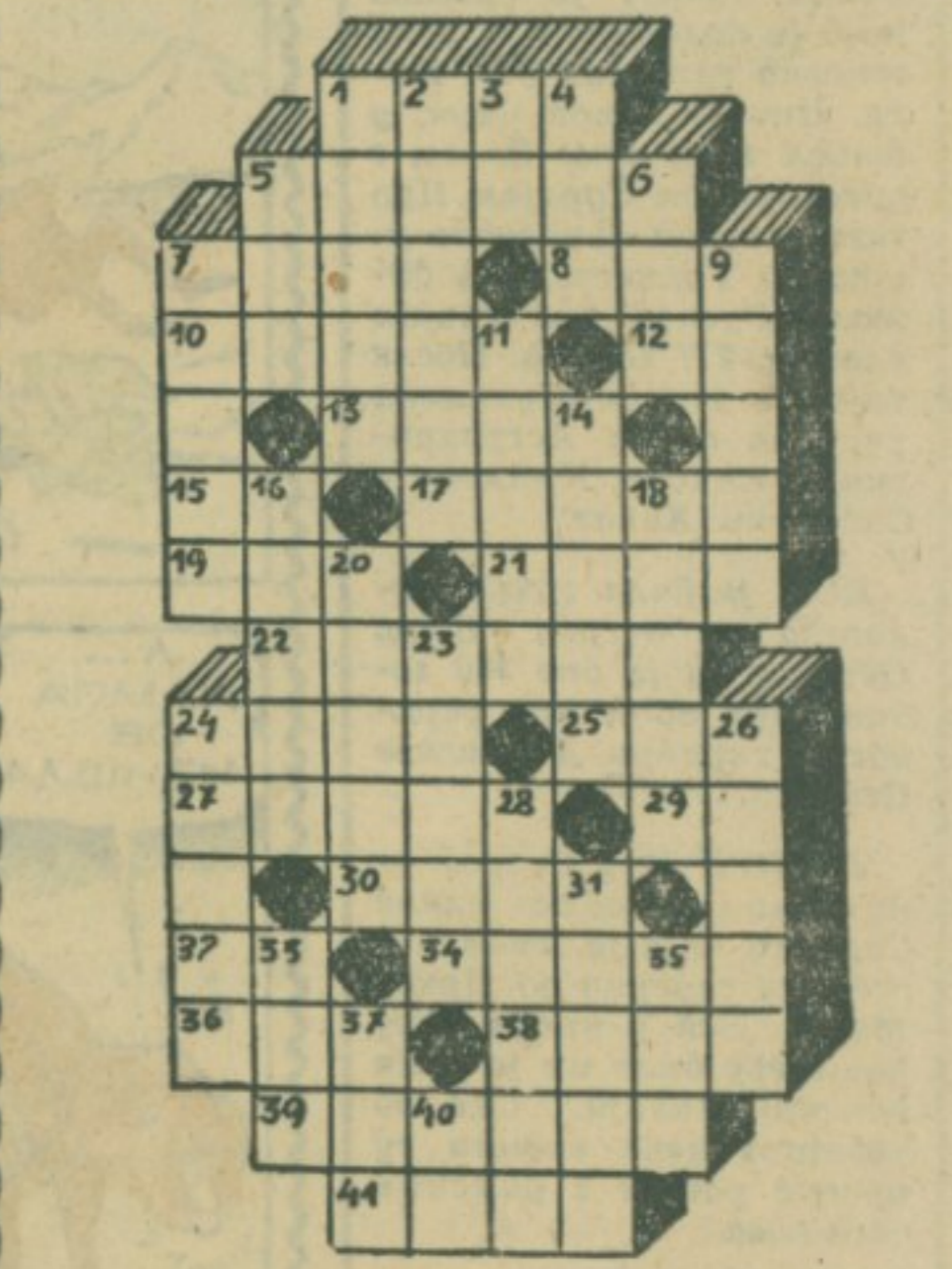
... глас уплашене веверице „дук-дук“ јасно се разликује од „гуњања“ које испушта кад је мало љута. Нарочиту радост или узбуђење всверна изражава звиждњем.

... прву гас-маску, разум се веома примитивну, пронашао је 1875 године енглески хемичар Тендал, који је с тим својим изумом на лицу заштитио се од једног јаким отровом користећи за сопствену одбрану.

Водоравно: 1) младунче једне домаће животиње; 5) спартански законодавац; 7) музички инструмент; 8) место у Шведској; 10) староседеоци Балканског Полуострва; 12) иницијали нашег књижевника; 13) прост број; 15) мера за површину; 17) лирска песма; 19) личност из познатог омладинског романа „Ворба за ватру“; 21) текстилна сировина; 22) чувени фудбалер, играо у тиму европског континента против Енглеске; 24) мушко име; 25) грчка богиња срибе; 27) музичка лествица; 29) слово латинице; 30) мисао или идеја о којој се расправља; 32) узвик; 34) главна личност једног Гогољевог романа; 36) света; 38) земља (латински); 39) спроводник за пријемне радио-таласа; 41) некадашња приличка држава.

Усправно: 1) планина у Бугарској; 2) наша фабрика авиона; 3) хемички знак за лутетијум; 4) епоха; 5) град у Француској; 6) шиб; 7) држава на Блиском Истоку; 9) оно што је најбоље, најодређеније, цвет нечега; 11) наша река; 14) зарези у виду прстенова који обавијају дорски капител; 16) наше место на први Јубилана — Трст; 18) велико језеро у Финској; 20) турски султан у време Косовске битке; 23) ритмичка игра; 24) душа (грчки); 26) Дизнијева јунакиња; 28) непрофесионалац; 31) борилнице; 33) немај; 35) папагај; 37) друга; 40) иницијали презимена и имена нашег комедиографа.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Д(ани)Ј(ел) Д(ефо); 3) енгоб; 8) Пенцаб; 7) Бак; 9) Лео; 10) оса; 11) стан; 12) ру; 13) Кири; 14) спрема; 17) роло; 18) килери; 20) „Рога“; 21) те; 23) Арон; 24) лан; 25) сав; 26) око; 27) Волон; 30) руда; 31) ка.
Усправно: 1) дин; 2) „Доу“; 3) нека; 4) Балтмор; 5) пасуе; 6) Беара; 7) бор; 9) оно; 11) ске-ла; 15) приговор; 16) Ројан; 18) Кораб; 19) Итака; 20) Рас; 22) оно; 24) Лоња; 28) лук; 29) ода.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Да не оквасише њрште...

њива прстима, али да их не оквасе

На први поглед, овај задатак може изгледати неизводљив. Међутим, он је врло лак и решава се помоћу чаше и папира који гори. Узмите комад папира, ставите га, док још гори, у чашу са лном окренутом нагоре, а онда брзо извртите чашу и спустите је на тањир близу новчића. Папир ће се угасити, чаша ће се напунити белом димом, а затим ће се под њом скупити, сама од себе, сва вода из тањира. Новчић ће, наравно, остати где је и био. Након извесног времена, кад се осуши, моћи ћете га узети а да не овлажите прсте.

Уместо папира могу се употребити и шибнице забодене у комад плуте, као што се види на нашој слици.

ВОДА У СИТУ

Ма како то чудно изгледало, вода се и у ситу може носити. Узмите сито које има 15 сантиметара у пречнику, са отворима од око један милиметар, и замочите њего-

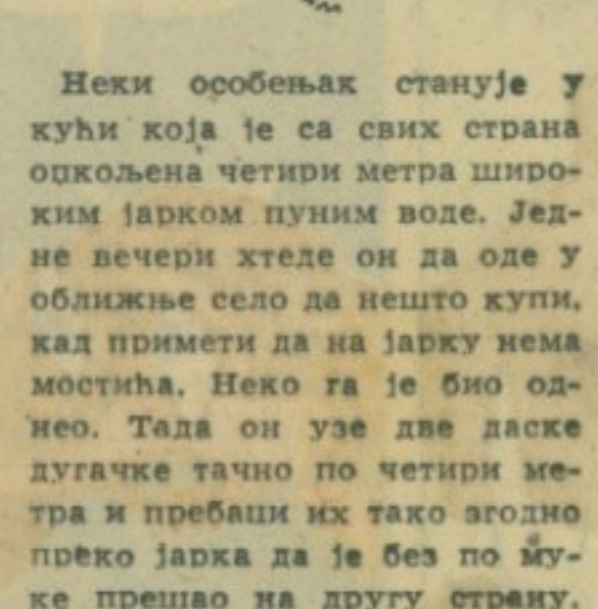
Јесће ли добар њосмајрач?

Посматрајте краће време наш цртеж, па га онда покрити шаком и одговорите на следећа питања:

- 1) Каква је просторија претстављена на цртежу?
- 2) На чијем столу стоји чаша?
- 3) Да ли су панталоне на човеку пругасте или једнобојне?
- 4) Колико има столица?

Имена у кружићима

Идући од кружића до кружића, по цртицама које их

спејају, прочитаћете 37 мушких и женских имена, наших и страних.

Ако не знате, погледајте слику и биће вам јасно.

ЈАК РАЗЛОГ

Гаји се расклимао један зуб, али никако да се одлучи да га извади.
 — Неће те много болети, а после тога бићеш потпуно миран, — уверава га Пата.
 — Кад се вратиш од зубног лекара купићу ти трубу, — обећава Паја.
 — Ако га извадиш, имаћеш један зуб мање да переш! — додаде Влаја.

ДОБРА ИДЕЈА

— А сад ћете по овом брвну прећи преко реке... — вели редитељ новом глумцу Паји Патку.
 — Али, ако се брвно сломи? — вајка се Паја.
 — Нешто је много танко.
 — Одлично! — узвикну редитељ одушевљено. — Удесит ćemo да се заиста сломи!

ЗАВРШИО У ЛОНЦУ

Шпиља се распричао у друштву:
 — Један мој рођак који живи у Африци послао ми је на поклон великог папагаја.
 — Збиља? А је ли леп?
 — питају га присутне жене.
 — Па... леп је био, само дозлабога тврдо. Кувао се цео дан и опет се није могао сажвакати!

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ШТАКАН

ЗЛАТНА ХОРДА постојала је у:
 другом веку
 деветом веку
 тринаестом веку
 шеснаестом веку

ИСА је:
 старогрчка колонија
 биљка
 поморска лука на Блиском Истоку
 врста коњља

ЈАЗИГИ је:
 вођа Авара
 старо племе
 правни термин у време Турака
 зидине старог града у Македонији

КАКАДУ је:
 јапанско острво
 врста птице
 витешка игра
 шкољка

ОДГОВОР

ЗЛАТНА ХОРДА (кипчачки ханат) је држава коју је половином 13 века основао татарски хан Бату, Чингис-ханов унук, у доњем току реке Волге, с престоницом Сарајем. Протезала се од дунавског ушћа до Туркестана и држала Русију под својом влашћу 237 година. После смрти Кучук-Мухамеда распала се на Астрахански, Казански, Кримски и Сибирски Ханат.

ИСА је била грчка колонија на острву Виоу. Основао ју је око 300 година пре наше ере сиракуски тиранин Дионисије Старији.

ЈАЗИГИ је у Старом веку било номадско племе Сармата које је живело у степама северно од Црног Мора. Већ у првом веку наше ере било их је у Панонској Низини. Све до четвртог века водили су крваве ратове с римским царевима.

КАКАДУ је род папагаја светлог, шареног перја. Имају кљуна на глави. Постојбина им је Аустралија, Филипини и острва у Океанији.

Светлани и Владинова чаробна лампа

